

Antoon van Aken

Lady Jane 1

De wens van de koning

Copyright ©Antoon van Aken 2020 Alle rechten voorbehouden
2021 Tweede herziene druk
2023 Derde herziene druk

ISBN 9789464053128

Afbeelding omslag: Munt met de afbeelding van Lady Jane.

INHOUDSOPGAVE

Proloog	p. 5
Deel 1 25 mei - 6 juli 1553	p. 7
Deel 2 6 - 10 juli 1553	p. 147
Deel 3 10 - 20 juli 1553	p. 233
Verantwoording	p. 523
Stamboom van de Tudors	p. 525
Kaart East Anglia	p. 527
Lijst van belangrijkste historische figuren	p. 529
Bibliografie	p. 531

PROLOOG

De Engelse koning Henry de Achtste (1491-1547) huwde zes keer. Omdat zijn eerste twee vrouwen geen mannelijke troonopvolger voortbrachten, liet de koning deze verbintenissen onwettig verklaren. De beide dochters uit deze twee huwelijken, Mary en Elizabeth, werden daarmee eveneens onwettig. Deze daad bracht Henry in conflict met de Heilige Stoel. De paus weigerde de onrechtmatigheid van het eerste huwelijk, met de Spaanse Catharina van Aragon (1485-1536), te bekrachtigen. De Engelse koning reageerde furieus en scheidde als repercussie de Anglicaanse kerk af van Rome, benoemde zichzelf tot hoofd van die kerk en liet beide huwelijken alsnog onwettig verklaren. Zijn derde vrouw, Jane Seymour, schonk hem op 12 oktober 1537 de felbegeerde zoon die de naam Edward kreeg. Jane Seymour overleed twaalf dagen later aan kraamvrouwenkoorts. De drie volgende huwelijken van Henry bleven kinderloos.

Op 24 januari 1536 werd de koning bij een ruitertoernooi uit het zadel gelicht, waarbij zijn gepantserde paard op hem viel. Henry was twee uur buiten bewustzijn en raakte ernstig gewond aan beide benen. De hofartsen vreesden voor zijn leven. De koning herstelde, maar werd depressief, gewelddadig en paranoïde. De spataders en wonden aan zijn benen raakten geïnfecteerd waardoor hij niet meer kon lopen. De koning leed verder aan malaria en ernstig overgewicht. Hij at vaak meer dan tien keer per dag en overgoot de maaltijden met liters bier en wijn. Diabetes maakte hem vrijwel blind.

In 1544 liet de koning de opvolging wettelijk vastleggen in de *Third Succession Act*. Eerste in de lijn werd zijn zoon Edward, tweede en derde de beide dochters, Mary en Elizabeth. Dat zij door het ontbinden van Henry's eerste twee huwelijken onwettige kinderen van hem waren, werd door de koning genegeerd. Zij bleven in aanmerking komen voor de Engelse troon.

Vierde en volgende in de lijn van opvolging werden de nakomelingen van Frances Grey; zij was de dochter van Henry's jongere zus. Op dat moment had Frances Grey vijf kinderen: twee jongens en drie meisjes. De twee jongens werden daarmee vierde en vijfde in de lijn van opvolging en de drie meisjes zesde, zevende en achtste. Om nooit opgehelderde redenen werd Frances Grey zelf door Henry uitgesloten.

Erg druk maakte men zich in die tijd niet om de *Third Succession Act*. Dat behalve Edward ooit een van de andere kandidaten de Engelse troon zou bestij-

gen, leek hoogst onwaarschijnlijk. Als Edward zelf nakomelingen voortbracht, volgden die hem immers automatisch op. Mary, Elizabeth en de kinderen van Frances Grey kwamen pas in aanmerking wanneer Edward kinderloos zou blijven.

Op 28 januari 1547 overleed Henry de Achtste op vijfenvijftigjarige leeftijd, waarschijnlijk aan een hartaanval. Hij woog toen bijna honderdtachtig kilogram. Hij werd in de Saint George Chapel van Windsor Castle begraven. Zijn achtjarige zoon volgde hem op als Edward de Zesde. De jonge vorst werd bij het landsbestuur gesteund door de Privy Council (kroonraad) bestaande uit zestien hoge edelen. In het begin van de regering van Edward de Zesde werden alle regeringsbesluiten feitelijk door deze raad genomen, maar vanaf zijn veertiende jaar begon de jonge koning zich steeds meer met het landsbestuur te bemoeien en schrok hij er af en toe niet voor terug om beslissingen te nemen die tegen het advies van de kroonraad ingingen. Vanaf 1551 werd de raad geleid door John Dudley, de hertog van Northumberland.

Religieus was Edward een overtuigd protestant. Hij verbood het katholicisme en dat bracht hem in conflict met zijn oudste halfzus Mary, die katholiek was opgevoed. Met tegenzin en tegen het advies van de kroonraad in, stond hij toe dat Mary privé de katholieke mis bleef opdragen.

In de zomer van 1551, Edward was toen dertien jaar oud, brak in Engeland de gevreesde zweetziekte uit. Op 8 juli bereikte de ziekte Londen en duizenden inwoners bezweken daaraan. Onder hen de twee zoons van Frances Grey die daarmee verdwenen uit de lijn van opvolging. Mary en Elizabeth behielden hun posities als eerste en tweede in de lijn, maar als derde verscheen nu de oudste dochter van Frances Grey in beeld.

Haar naam was Jane. Lady Jane.

DEEL 1

25 mei - 6 juli 1553

1.

“My Lady?”

Jane draaide zich half om en zag de hertog van Northumberland achter haar zetel staan.

“Bericht van de koning,” zei de hertog. “Ik moet direct naar Greenwich. Wilt u mij excuseren?”

“Natuurlijk my Lord,” antwoordde Jane. Ze stootte de jongeman naast haar met de elleboog aan en zei: “Guildford, je vader laat zich excuseren. Hij moet dringend naar Greenwich.”

De bruidegom keek verstoord op van zijn maaltijd. “Ik heb het gehoord.”

“Wilt u de koning hartelijk van mij groeten?” vroeg Jane, zich weer tot de hertog richtend. “Ik bid elke dag voor zijn welzijn.”

“Dat zal ik doen my Lady,” antwoordde Northumberland en vertrok, gevolgd door een Koninklijke bode. De muzikanten hieven een feestelijke hymne aan en glazen werden geheven in de richting van de drie bruidsparen achter de hoofdtafel: Lady Jane Grey en Lord Guildford Dudley in het midden, links van hen Jane's jongere zus, Lady Katherine Grey en haar man Lord Henry Herbert en rechts Lady Catherine Dudley en Lord Henry Hastings. Een nieuwe, door bedienden binnengebrachte stroom dampende schalen, verspreidde zich over de met bloemen en fruit versierde zaal.

Toen Jane even later haar bord nog een keer liet volscheppen met in zoete wijn gestoofde kwartels, hoorde ze plotseling een hikkend geluid naast zich. Geschrokken keek ze naar haar kersverse echtgenoot. Die zag plotseling lijkbleek, greep met beide handen naar de maagstreek en boog zijn hoofd naar voren. Even leek hij te verkrampen en meteen daarna golfde braaksel uit zijn opengesperde mond. De nauwelijks verteerde restanten van de eerder door hem gulzig naar binnen gewerkte gerechten spoten over het bord en het kleed voor hem. De rest van het gezelschap aan de hoofdtafel keek ontzet toe hoe Guildford schokkend de inhoud van zijn maag bleef uitspugen tot niet veel meer resteerde dan een slijmerig vocht dat over zijn kin omlaag droop. Daarna gleed hij opzij met zijn hoofd tegen de met parels en juwelen afgezette trouwjurk van Jane, kokhalsde nog een keer in haar schoot en bleef moeizaam naar adem happend liggen.

De bruid tilde, niet wetend wat te doen, haar beide handen op en vroeg zwijgend met grote ogen om hulp. Het opgewonden geroezemoes aan de rest van de tafels stierf weg. Alleen de muzikanten speelden nog even door, tot ook zij beseften dat er iets mis was en ze één voor één hun instrumenten tot zwijgen

brachten. Een bediende wilde toesnellen, maar hij werd weggeduwd door de moeder van de bruidegom, de hertogin van Northumberland.

“Guildford!” riep ze ontdaan, terwijl ze zich over haar zoon boog en zijn hoofd in beide handen nam. Jane hield nog steeds haar twee armen als een vogelverschrikker omhoog. Guildford kreunde zacht, gevolgd door een nieuwe kramp. Uit zijn half geopende mond kwam niets meer tevoorschijn.

“Water!” riep de hertogin, terwijl ze het hoofd van haar zoon probeerde op te tillen. Jane schoof haar zetel achteruit en liet haar armen zakken zodat een toegesnelde bediende er met water bij kon. De hertogin pakte de beker aan en bracht die naar de lippen van Guildford. Achter haar verzamelde zich een steeds groter wordende groep dames die met ongeruste blikken de bewegingen van de hertogin gadesloegen. De heren aan tafel begonnen opgewonden met elkaar te praten, terwijl ze de pogingen van de hertogin om Guildford op de been te krijgen met verbaasde nieuwsgierigheid bekeken. De eerste slok water werd door de zieke bruidegom direct weer uitgespuugd, maar een tweede slok slikte hij moeizaam door. Hoestend probeerde hij zich op te richten.

Plotseling begonnen enkele muzikanten weer te spelen, onzeker nog, omdat ze zich niet goed raad wisten met de situatie, maar toen de hertogin met driftige gebaren te kennen gaf dat ze moesten stoppen, lieten ze snel hun instrumenten weer zakken. Bedienden hielpen Guildford voorzichtig overeind. Die had zijn ogen, twee waterige, lichtblauwe vlekken in een wasbleek gezicht, geopend en keek onbeholpen om zich heen. Jane stond op en volgde met een bezorgde blik de pogingen om haar man van tafel te halen. Aanvankelijk zonder veel succes, want zo gauw de bedienden even hun greep verslaptten, dreigde Guildford opnieuw onderuit te gaan. Uiteindelijk namen de twee de bruidegom resoluut bij de armen, sloegen die om hun nek en begaven zich naar de uitgang van de zaal, gevolgd door de hertogin, Jane en een tiental kwetterende dames.

Guildford had de zaal amper verlaten of een tweede gast aan de hoofdtafel begon de inhoud van zijn maag uit te spugen en even later werden er nog drie onwel. De stroom bedienden, die voortdurend nieuwe gerechten vanuit de keuken aanvoerde, kwam abrupt tot stilstand, terwijl de zure stank van braaksel zich door de zaal verspreidde.

Intussen sjouwden de twee bedienden de slappe Guildford naar een slaapvertrek. Ze legden de zieke voorzichtig op het met een donkerblauwe spreid afgedekte bed, waarna zijn moeder zich over hem heen boog en met een natte lap het voorhoofd van haar zoon begon te deppen. Bedienden ontstaken kaarsen en sloten de gordijnen. Jane stond aan het voeteneinde en de rest van het gezelschap

verdrong zich in de deuropening, tot de hertogin riep: “Jane, doe in hemelsnaam die deur dicht!”

Daarna probeerde ze haar zoon weer iets te laten drinken en die deed zijn best hoestend en zich verslikkend er iets van binnen te houden. Hij zakte met gesloten ogen achterover.

Jane, nog steeds niet goed wetend hoe ze zich moest gedragen, ging op een stoel naast het bed zitten en boog zich over haar echtgenoot.

“Guildford,” zei ze zachtjes en pakte zijn hand.

De bruidegom opende de ogen. “Ik ben vergiftigd,” fluisterde hij.

“Vergiftigd?” vroeg de hertogin verbaasd. “Door wie Guildford?”

“Door die heks,” antwoordde haar zoon.

“Die heks?” vroeg de hertogin. “Wie bedoel je?”

Guildford zakte weer achterover en streek met de nog vrije hand over zijn maag. “Jane weet wel wie ik bedoel.”

De hertogin keek Jane vragend aan.

“Hij bedoelt prinses Mary,” antwoordde die.

De hertogin lachte schel. “Mary een heks?”

“Dat zijn de woorden van Guildford,” antwoordde Jane. “Ik zou haar liever een paapse ketter willen noemen.”

2.

“Alweer meer geld!”

Verontwaardigd schoof de Spaanse kroonprins Filips de brief van zijn vader opzij en keek naar Martín de Velasco, zijn belangrijkste juridische en financiële adviseur.

“Ruim vier miljoen dukaten heb ik bij elkaar geschraapt en nu vraagt hij mij de bevolking nog zwaardere belastingen op te leggen. De grens van wat we uit onze onderdanen kunnen persen zijn we inmiddels ruimschoots gepasseerd en dan ..., hoe zeggen de Engelsen dat ook al weer?”

“Dan resteren slechts de pitten, hoogheid,” antwoordde de secretaris.

“Juist ja, de pitten,” zuchtte Filips. Hij pakte de brief weer op.

“En ik moet zo snel mogelijk naar Brussel komen,” voegde hij er verontwaardigd aan toe. “Wat moet ik in Brussel? De Franse en Turkse vloot brandschatten de Italiaanse kust en bedreigen Corsica om de aanvoerlijnen met onze Italiaanse bezittingen af te snijden. Drieduizend mannen staan klaar om op mijn bevel naar Corsica te worden overgebracht. Als ik naar Brussel vertrek, kan ik onmogelijk leiding geven aan die operatie.”

“Vergeef mij dat ik het zeg, hoogheid, maar uw vader is een oude man,” zei de Velasco. “Hij heeft na drie maanden rust zijn werkzaamheden onlangs weer hervat. Mogelijk dat de problemen van alledag hem alweer boven het hoofd groeien.”

“De Fransen hebben drie belangrijke steden in Lotharingen veroverd,” klaagde Filips. “Hij heeft de beschikking over ruim vijftigduizend man voor een tegenaanval, maar meer dan een halfslachtig beleg van Metz, dat veel te vroeg werd afgebroken, heeft het niet opgeleverd. Vroeger zou hij allang met succes in actie zijn gekomen. Nu lijkt hij maar te aarzelen en af te wachten. Te wachten op wat? Op nog meer geld? Ik krijg sterk de indruk dat hij de moed aan het verliezen is. Dat zou nog niet zo lang geleden ondenkbaar zijn geweest. Hij gedraagt zich als een lafaard.”

“Vergeef me hoogheid. Het is wel uw vader over wie u spreekt,” zei de Velasco.

Filips legde berustend zijn handen voor zich op tafel. “U hebt gelijk. Ik liet mij te veel gaan. Maar wat moeten wij nu?”

De Velasco antwoordde: “Beide verzoeken honoreren, hoogheid. We kunnen de landeigenaren extra belasten, die kunnen nog wel iets missen. En de leiding over de troepen voor Corsica kunt u met een gerust hart aan Emanuel Filibert overlaten.”

“Waarom doen Maximiliaan en Ferdinand niets?” vroeg Filips. “Mijn vader is hun keizer.”

“Staat u mij toe, uw vraag met een wedervraag te beantwoorden, hoogheid?” reageerde de Velasco.

Filips knikte.

“Zou u uw lot verbinden aan een oude, zieke man die nauwelijks meer tot regeren in staat is? Wanneer uw vader overlijdt, moet er een nieuwe keizer gekozen worden. Dat Maximiliaan en Ferdinand zich neutraal opstellen heeft volgens mij uitsluitend te maken met het feit dat ze hun eigen kansen bij die verkiezing niet op voorhand willen verspelen.”

Filips hief zijn handen. “Maar Ferdinand is zijn broer en Maximiliaan zijn neef. Van familie zou je toch iets meer medewerking mogen verwachten of niet?”

“Wanneer het om het keizerschap gaat, hoogheid,” antwoordde de Velasco, “spelen familiebanden geen rol meer. Dan is het ieder voor zich.”

“Dat zijn openhartige woorden, Velasco,” stelde Filips somber vast, “en ik vrees maar al te waar. Ze bevestigen weliswaar slechts wat ikzelf ook al vermoedde, maar het is altijd plezierig om dit ook uit uw mond bevestigd te horen.”

Hij zuchtte berustend. “Dan zal ik mijn lot moeten dragen. Geef opdracht om alles in gereedheid te brengen voor mijn vertrek naar Brussel.”

3.

De vijftienjarige koning Edward de Zesde lag met gesloten ogen op bed. Een rozegroen opgedroogde sliert slijm was vanuit een mondhoek over zijn wang getrokken. Toen de dokter zich over hem heen boog, rook hij een misselijkmakende stank, die tussen de halfgeopende lippen vandaan kwam.

Plotseling sloeg de koning de ogen op en probeerde moeizaam overeind te komen.

“Doctor Owen,” fluisterde hij.

De medicus wenkte naar een bediende en die reikte hem een beker aan.

“Drink iets, majesteit,” zei hij.

De koning trok een vies gezicht, maar nam daarna toch enkele slokjes, waarna Owen met een natte doek het opgedroogde slijm van zijn wang veegde.

“Is de hertog van Northumberland er?” vroeg Edward.

De medicus knikte. “Hij wacht hiernaast.”

De koning strekte zijn hand uit en liet zich door de bediende overeind helpen. Een tweede bediende trok twee vilten sloffen over de opgezwollen voeten, waarna Edward ze voorzichtig op de grond zette. Zijn witte nachthemd was op borsthoogte overdekt met donkere vlekken.

Toen Edward stond, reikte de bediende hem een met zwart bont afgezette kamerjas aan, waar de jonge koning zich moeizaam in hees. Daarna schuifelde hij aan de hand van dezelfde bediende naar de deur die door de andere geopend werd. De koning knipperde even met de ogen, toen hij vanuit het halfduister van het slaapvertrek de ontvangstkamer betrad, die baadde in het licht van de laagstaande avondzon. De hertog van Northumberland maakte een buiging.

“My Lord,” zei de koning zacht. “Hopelijk hebt u niet te lang hoeven wachten.”

“Ik ben zojuist gearriveerd, majesteit,” antwoordde Northumberland. Hij streek over zijn baard.

De koning liet zich in een fauteuil zakken en zei: “Het spijt me dat ik u bij de festiviteiten weg moest laten roepen, my Lord.”

“Ik moet u de hartelijke groeten overbrengen van Lady Jane,” zei de hertog. “Zij bidt elke dag voor uw welzijn”

“Jane,” zei Edward zacht, terwijl zijn blik weggleed. “Mijn allerliefste nicht.” En toen, zich vermannend: “Zij is de reden dat ik u ontboden heb.”

Hij richtte zich tot zijn secretaris en zei: “Breng me de stukken.”

De secretaris gaf hem een leren map en de koning nam er een handgeschreven vel papier uit. Hij overhandigde het aan Northumberland.

Die wierp er een blik op en keek Edward toen verbaasd aan. “U hebt de lijn van opvolging veranderd.”

Edward knikte. “Dat klopt, my Lord.”

Northumberland wierp nog een blik op het document en gaf het toen terug aan de koning. Die borg het weer op in de leren map en overhandigde die aan de secretaris. Een droge hoest steeg op uit zijn borst, maar daarna ebde de aanval weg. Een bediende overhandigde hem een doek en de koning veegde daarmee over zijn bloedeloze lippen.

“Beseft u de reikwijdte van deze verandering, majesteit?” vroeg Northumberland.

Die woorden joegen een blos over de bleke wangen van de koning.

“Natuurlijk beseft ik dat,” antwoordde hij, “maar ik heb geen keuze. Wanneer ik overlijd moet de reformatie met krachtige hand worden voortgezet. Lady Frances Grey heeft geen mannelijke nakomelingen meer en mijn nicht Jane zal mogelijk pas mannelijke nakomelingen krijgen nadat ik overleden ben.”

“Maar uw eigen nakomelingen, majesteit?” vroeg Northumberland.

De koning hoestte, ditmaal duurde het langer voor het scheurende geluid verstomde. De doek die hij voor zijn mond hield kleurde roze. Gebiologeerd strekte Edward zijn arm en keek naar het opgegeven sputum. Daarna richtte zijn blik zich weer op Northumberland.

“Ik denk niet dat die er nog komen,” zei hij zacht. “Mijn gezondheid gaat snel achteruit. Ik moet nu met het ergste rekening houden.”

Northumberland zweeg.

“Jane is een overtuigd protestant,” zei Edward. “Onder haar gezag zal het koninkrijk niet weer afglijden naar het papisme.”

“Ze is pas zestien, majesteit,” zei Northumberland. Er klonk enig ongeduld door in zijn stem.

“Hoe oud ben ik, my Lord?” vroeg de koning.

“Vijftien, majesteit,” antwoordde de hertog.

“Juist,” zei de koning, “maar belangrijker is dat mijn nicht een van de meest heldere geesten is die ik ken. Bij niemand zal het koninkrijk in bekwaamere handen zijn.”

Even leek er iets van een glimlach over zijn bleke, uitgemergelde gezicht te glijden. “De kroonraad zal met haar meer moeite hebben dan met mij.”

De koning leunde uitgeput achterover. “Dit is mijn beslissing. Informeer de Lords van de kroonraad.”

4.

‘Wat de gezondheid van onze koning betreft,’ schreef Jehan Scheyfve, de Spaanse ambassadeur in Londen, ‘kunt u er zeker van zijn dat hij langzaam maar zeker wegwijnt. Hij slaapt niet, tenzij hij door de artsen wordt volgestopt met opiaten. Nooit meer dan twaalf grains per keer en alleen als de patiënt, volgens de artsen, veel pijn lijdt of wordt gekweld door voortdurende slapeloosheid, dan wel geplaagd door hevige hoestaanvallen. Het sputum dat hij opgeeft is slijmerig en zit vol bloed en vlokken; het stinkt afschuwelijk. Wanneer het in een kom met water wordt gegooid zakt het naar de bodem. Zijn voeten zijn helemaal opgezwollen. Volgens de artsen wijzen al deze dingen op een onvermijdelijke dood en wel binnen drie maanden, tenzij God hem genadig het leven spaart.’

Scheyfve las het stuk nog een keer door en voegde toen enkele regels toe.

‘Het schijnt dat de druk op zijn organen aan de rechterkant van zijn lichaam hem de meeste problemen geeft. Wij kunnen daar slechts de hand van God in herkennen.’

Scheyfve borg het document zorgvuldig op in de leren map op zijn schrijftafel en wreef over zijn ogen. Wanneer Edward stierf zou diens halfzus Mary hem opvolgen. Die zou de reformatie direct een halt toeroepen en het katholicisme in ere herstellen. Engeland zou weer de kant van de keizer kiezen, waarna Frankrijk een beslissende slag kon worden toegebracht. Het waren perspectieven waarvan hij enkele maanden eerder slechts had kunnen dromen. Het was van het grootste belang dat de keizer in Brussel daar direct over werd geïnformeerd.

Scheyfve rinkelde met een bel op zijn schrijftafel. Een dienaar kwam binnen.

“Excellentie?”

“Ik heb een boodschap voor de keizer,” zei hij op de leren map wijzend. “Stuur dat per ijlbode naar Brussel.”

De dienaar knikte en verdween met de leren map.

5.

Northumberland ontbood doctor Owen en diens assistent John Banister in de vergaderzaal van de kroonraad. Langs een lange tafel stonden aan weerszijden acht zetels opgesteld. Northumberland had plaats genomen op een zetel aan het hoofd van de tafel. Net twee kraaien, dacht hij, toen de twee volledig in het zwart gestoken geneesheren de zaal betraden.

“Wel, heren,” vroeg hij met een commandostem, “hoe staat het met de gezondheid van de koning?”

Owen wreef in zijn handen alsof hij het koud had. Banister knipperde nerveus met de ogen.

“Slecht, my Lord,” antwoordde Owen. “We kunnen weinig meer doen.”

“Weinig meer doen?” vroeg Northumberland. “Wat bedoelt u daarmee?”

“De koning is stervende,” antwoordde Owen.

“Hoe lang geeft u hem nog?” vroeg Northumberland.

Owen antwoordde zonder aarzeling: “Voor de herfst is hij dood.”

Het bleef even stil, alsof deze woorden elke verdere conversatie overbodig maakten. Northumberland keek de twee kwaadaardig aan.

“Weet de koning dat ook?”

Owen wreef opnieuw in zijn handen en wierp een schichtige blik op zijn assistent. Die knipperde nog nerveuzer met de ogen. Owen richtte zich weer tot Northumberland. “Jawel, my Lord.”

Northumberland sloeg met zijn vuist op tafel. “Daarmee hebt u aan een stervende het recht van onwetendheid ontnomen! Ik eis een verklaring!”

“De koning vroeg er zelf naar, my Lord,” antwoordde de arts. “Ik verkeer niet in een positie om mijn soeverein voor te liegen.”

“Nooit Plato gelezen zeker,” snauwde Northumberland. “Die vindt een leugen volkomen gerechtvaardigd wanneer dat voor iemands bestwil is.”

“Ik ben arts, my Lord,” zei Owen, “geen filosoof.”

Northumberland wuifde ongeduldig met zijn hand dat ze konden gaan en rinkelde met een bel. Een bediende schoof langs de beide vertrekkende artsen de vergaderzaal binnen. “My Lord?”

“Vraag de graaf van Pembroke hier te komen,” beval Northumberland.

Toen de bediende verdwenen was, stond de hertog op en liep met de handen op de rug heen en weer langs de tafel. Die vervloekte artsen! Hij begreep nu waarom Edward de lijn van opvolging ingrijpend wilde veranderen. De koning wist dat hij stervende was. Hij kon echter onmogelijk inschatten wat dit voor zijn eigen positie zou betekenen. Met een schoondochter als beoogd koningin

leek zijn positie alleen maar sterker te worden. Hij liep echter lang genoeg mee om te beseffen dat de wens van Edward niet zonder slag of stoot zou worden geaccepteerd.

“My Lord?”

Pembroke kwam de vergaderzaal binnen. Hoog voorhoofd, smal gezicht en neergetrokken mondhoeken. Boven de grijze snor stak zijn rechte neus als een snavel naar voren. Northumberland ging weer aan het hoofd van de tafel zitten en nodigde de graaf met een handgebaar uit om op de zetel tegenover hem plaats te nemen. Daarna vouwde hij beide handen voor zich op tafel en keek de graaf strak aan.

“Ik heb nieuws dat strikt onder ons moet blijven,” zei hij. “Heb ik uw woord, dat u dit met niemand zult delen?”

“Uiteraard, my Lord,” antwoordde Pembroke.

“Edward is stervende,” zei Northumberland zonder veel omhaal. “Voor de herfst is hij dood.”

“We moeten ons dus voorbereiden op Mary,” stelde Pembroke nuchter vast.

“Niks, Mary,” zei Northumberland zo zachtjes mogelijk. “De koning heeft anders besloten.”

“Anders besloten, my Lord?” papegaaide Pembroke. “En wat dan wel?”

Northumberland boog zo dicht mogelijk naar Pembroke toe en fluisterde: “De koning wil Mary en Elizabeth van de opvolging uitsluiten.”

“Uitsluiten, my Lord?” Pembroke keek Northumberland stomverbaasd aan.

“Ja, uitsluiten,” bevestigde de hertog. Hij ontvouwde zijn handen. “Enkele maanden geleden liet de koning mij een eerste ontwerp zien voor een wijziging in de opvolging. Daarin waren Mary en Elizabeth uit de lijn verwijderd. De koning wenst geen vrouwelijke opvolger zo liet hij mij weten. Hun plaats moest ingenomen worden door louter mannen in de lijn.”

“Zijn die er dan?” vroeg Pembroke.

“Nee,” antwoordde Northumberland. “Maar de koning was er toen nog van overtuigd dat hij weer zou herstellen zodat hij zelf voor mannelijk nageslacht kon zorgen. En mocht dat onverhoopt niet lukken dan zouden de zoons van zijn nichtjes in aanmerking komen voor de troon.”

“Nichtjes, my Lord?” vroeg Pembroke.

“De dochters van Frances Grey,” antwoordde Northumberland ongeduldig. “Jane en Katherine, sinds gisteren uw schoondochter.”

Pembroke leunde verbaasd achterover. “De opvolging is door zijn vader bij wet geregeld. Kan Edward die zomaar opzij schuiven?”

Northumberland antwoordde: “Dat weet ik niet. Het is zonder precedent dus moeilijk te beoordelen. Maar Edward is de koning en volgens mij kan hij proberen de opvolging een nieuwe wettelijke basis te geven. Ik zal de juristen vragen om een oordeel.”

“Opzienbarend nieuws, my Lord,” zei Pembroke.

Northumberland liet zijn stem dalen tot gefluister.

“Dat is het zeker,” beaamde hij. “Gisteren heeft de koning mij ontvangen en daarbij een nieuw, aangepast stuk over de opvolging laten zien.”

Hij boog zich nog meer voorover en zei nauwelijks verstaanbaar. “De koning wil dat mijn schoondochter, Lady Jane, hem opvolgt zo gauw hij komt te overlijden. Lady Katherine, uw schoondochter, wordt de tweede in de lijn.”

Pembroke schudde ontsteld het hoofd.

“Jane?” zei hij toen. “Jane koningin? Maar...”

Northumberland onderbrak de graaf met een handgebaar. “Dit moeten we hem uit zijn hoofd praten anders zijn de gevolgen niet te overzien.”

“Waarom Jane, my Lord?” vroeg Pembroke. “Waarom passeert hij zijn twee halfzusters?”

Northumberland zuchtte. “Hij is bang dat de reformatie onder Mary wordt stopgezet en dat het koninkrijk vervolgens wordt uitgeleverd aan de papen in Rome.”

“Dat is zeker niet denkbeeldig,” beaamde Pembroke. “Wat heet, het is zelfs zeer waarschijnlijk. Mary is een steile katholiek.”

“Zo is het,” zei Northumberland somber. “Maar die last rust nu wel op mijn schouders. Ik moet zorgen dat dit allemaal in goede banen wordt geleid. Niet iets waar ik naar uitkijk.”

“Hoe zal Mary hierop reageren?” vroeg Pembroke.

Northumberland antwoordde: “Dat is waar ik me het meeste zorgen over maak. Mary zal die wetswijziging nooit accepteren. U kent haar. En de keizer zal haar kandidatuur door dik en dun steunen. Dat wordt oorlog.”

“Helemaal mee eens, my Lord,” zei Pembroke. “Wat moeten we nu?”

“Claude de l'Aubespine is in Engeland,” antwoordde Northumberland. “Zo genaamd om de bruiloft van Jane en Guildford bij te wonen, maar in werkelijkheid om met de koning in het geheim te overleggen. De l'Aubespine weet dat Edward van plan is om Mary uit te sluiten van de opvolging en zal de kroonraad binnenkort informeren over het Franse standpunt in dezen. Ik hoop dat Frankrijk bereid is ons te steunen indien de keizer het uitsluiten van Mary niet accepteert.”

Pembroke wreef over zijn neus. “De Franse koning zal zijn steun niet onvoorwaardelijk uitspreken, my Lord. Wat kunnen wij hem bieden?”

“De l'Aubespine heeft me laten weten dat Henri het liefst zou zien dat wij Calais opgeven, maar ik heb gezegd dat zoiets onbespreekbaar is. U weet hoe de bevolking reageerde op de ontruiming van Boulogne. Als we de Fransen Calais geven, breekt de hel los.”

“Is er nog meer waar de Fransen belangstelling voor hebben?” vroeg Pembroke.

“Ierland,” antwoordde Northumberland.

Er verscheen een glimlach op het smalle gezicht van Pembroke. “Een slimme zet, my Lord. Als Henri dit accepteert zijn we in één keer verlost van twee problemen: een mogelijk ingrijpen van de keizer en die Ierse oproerkraaiers.”

Northumberland knikte.

“Toch hoop ik,” zei hij, “dat we de plannen van Edward nog kunnen tegenhouden. De koning heeft mij gevraagd om de Lords over het uitsluiten van Mary en Elizabeth te informeren. Die opdracht kan ik moeilijk negeren. Wat we wel kunnen doen is de boel vertragen en hopen dat de koning de geest geeft voor hij de wijziging in de opvolging heeft doorgezet.”

“Zal dat voldoende zijn, my Lord?”

Northumberland zuchtte. “Dat weet ik niet. Wat ik wel weet is dat ik de komende tijd alle steun nodig heb waarover ik kan beschikken. Binnenkort komt er weer een plaats vrij in de kroonraad. Ik zou Arundel voor die positie willen voordragen. Hoe staat u daar tegenover?”

“Lijkt me een prima keuze, my Lord,” antwoordde Pembroke.

6.

Mary stak met gesloten ogen haar tong uit naar de priester, die legde er een hostie op, waarna de prinses haar mond sloot en met gebogen hoofd wachtte tot het ongedesemde brood in haar speeksel was opgelost. Toen nam ze een slok wijn uit een aan haar aangeboden beker, veegde haar mond met een doek af en verliet met de twee begeleidende dames de huiskapel. Ze werd direct aangeschoten door haar kamenier. “Een bode uit Greenwich voor u, my Lady.”

Mary knikte, begaf zich naar haar werkkamer en zei: “Laat hem binnen.”

De man die voor haar verscheen, was volledig in het zwart gekleed. Hij was lang en mager en een pluizige baard omkranste zijn gezicht. Ze had hem nog nooit eerder gezien.

“Wie bent u?” vroeg ze.

“Jeremy Smith, my Lady,” antwoordde de man. “Sinds kort bode aan het hof. Ik heb belangrijke informatie voor u.”

“Mag ik uw aanstelling zien?” vroeg Mary.

De man haalde een document uit een leren tas en overhandigde haar dat. Mary vouwde het open en las de inhoud. Die bevestigde zijn positie. Ze gaf het document terug.

“Spreek,” zei ze.

“Namens een belangrijk hoffunctionaris moet ik u in het geheim laten weten dat de koning een wet voorbereid waarin u en uw halfzus Elizabeth worden uitgesloten van de opvolging.”

Mary wierp hem een woedende blik toe. “Wat zegt u?”

De man herhaalde de woorden.

Mary stond op, streek haar jurk glad, legde haar handen plat op de schrijftafel en vroeg: “Wie is die belangrijke hoffunctionaris namens wie u spreekt?”

De man antwoordde: “Dat mag ik u niet vertellen, my Lady. Hij wenst zijn identiteit geheim te houden. Maar zoals u begrijpt, is hij erop tegen dat de lijn van opvolging gewijzigd wordt. Hij wil u daarom op de hoogte houden van de ontwikkelingen aan het hof, zodat u tijdig maatregelen kunt nemen.”

“Wat voor maatregelen?” vroeg Mary. Ze had het nog niet gezegd of ze besefte hoe zwak die vraag moest klinken.

“Dat weet ik niet, my Lady,” antwoordde de man.

“Dank u,” zei ze. “U kunt gaan.”

Toen de man verdwenen was, liet ze zich op haar zetel zakken en streek met haar hand over haar voorhoofd. Ze had opeens barstende hoofdpijn. Het bericht van de bode schokte haar. De relatie met haar halfbroer was op zijn zachtst gezegd nogal gecompliceerd en slechts de steun van de keizer had de jongeman tot nu toe van al te drastische stappen tegen haar weerhouden. Dit bericht maakte echter duidelijk dat Edward blijkbaar nergens meer voor terugschrok. Wat kon ze doen?

Ze nam een slok water en sloot de ogen. Haar halfbroer was ziek. Hoe ziek, daar kon ze slechts naar raden, want ze had hem in februari voor het laatst bezocht. Maar als Edward van plan was haar uit te sluiten van de opvolging, dan twijfelde hij blijkbaar aan zijn herstel. Of was dit een poging haar rol verder te marginaliseren? Dan zouden vervolgstappen, ondermijning van haar status en mogelijk arrestatie, niet uitblijven. Ze huiverde bij de gedachte.

Maar zou Edward zover durven gaan? Hij riskeerde daarmee een oorlog met de keizer. Waarom was hij bereid dat risico te nemen? Wat speelde zich buiten haar gezichtsveld af dat de koning tot dergelijke drieste stappen aanzette?

Het duizelde haar bij al die vragen. Ze wist dat ze in het koninkrijk nog op veel aanhang kon rekenen. De bevolking was het protestantisme opgedrongen en velen zouden het liefst terugkeren naar het katholicisme. Die mensen koesterden de hoop dat met een katholieke vorstin op de troon de reformatie zou worden gestopt. En de kroonraad? Ze was er niet zeker van of die een wijziging in de opvolging zou accepteren. Maar wat de heren ook mochten beslissen, ze besefte heel goed dat niets doen haar positie alleen maar kon verzwakken.

Ze rinkelde met een bel en even later kwam haar kamerdienares binnen.

“U wenst, hoogheid?” vroeg de vrouw.

“Stuur een bode naar Londen,” beval Mary. “Ik wens de Spaanse ambassadeur te spreken. Met spoed!”

7.

“My Lords,” zei Northumberland, nadat hij de officiële zitting van de kroonraad had beëindigd en uitsluitend de Lords waren gebleven. “Ik heb een belangrijke mededeling.”

Vijf gezichten rond de tafel keken hem onbewogen aan. De fine fleur van de Engelse adel. Na Edward de machtigste mannen in het koninkrijk.

“Gisteren heb ik de artsen van onze geliefde koning geraadpleegd in verband met zijn ziekte. De toestand is ernstig. We moeten er rekening mee houden dat hij niet meer herstelt. De koning heeft met die wetenschap aangegeven dat hij op korte termijn een wijziging wil aanbrengen in de lijn van opvolging.”

Nu brak een opgewonden rumoer los. Verbijstering alom. Northumberland stak zijn hand op en de stemmen verstomden. “In een door hem handmatig opgestelde tekst heeft hij enige tijd geleden aangegeven dat de prinsessen Mary en Elizabeth van de opvolging moeten worden uitgesloten en dat uitsluitend nog mannen voor de troon in aanmerking dienen te komen.”

Een nieuwe golf van opwindning vulde het vertrek. De Lord Chancellor, Thomas Goodrich, verhief zich van zijn zetel.

“Dat is my Lord,” zei hij verontwaardigd, “volledig in strijd met de door Henry de Achtste wettelijk vastgestelde lijn van opvolging. De koning kan niet met een door hem opgesteld velletje papier de wens van zijn vader ongedaan maken.”

Northumberland stak zijn hand op. “Voor wij ons buigen over de juridische consequenties van de wens van de koning,” zei hij, “wil ik u eerst graag deelgenoot maken van de complete stand van zaken rond de opvolging.”

Hij streek met zijn hand over zijn baard. “Twee dagen geleden heeft de koning mij een nieuw ontwerp laten zien.”

Hij leek even te aarzelen, zoekend naar de juiste woorden. “Aangezien de koning zelf nog geen mannelijke nakomelingen heeft en die wellicht ook niet meer krijgt, komen de kinderen en mogelijke kleinkinderen van de Lady Frances Grey als eersten in aanmerking voor de troon. Ik heb de koning erop gewezen dat Lady Frances Grey alleen drie dochters heeft en dat er daardoor bij zijn onverhoopte overlijden een probleem ontstaat. Er zijn momenteel immers geen mannelijke nakomelingen in de lijn.”

Opgewonden gefluister volgde op die woorden. Opnieuw stond Thomas Goodrich op. “Wat, my Lord,” vroeg hij, “heeft de koning tot het ingrijpende en vérgaande besluit gebracht om zijn halfzusters uit te sluiten?”

Northumberland antwoordde: “Zoals u weet is onze koning een overtuigd protestant. Onder geen beding wil hij dat het koninkrijk na zijn dood weer wordt uitgeleverd aan de papen in Rome. Lady Francis Grey deelt zijn overtuiging. Zij is een toegewijd protestant, evenals haar drie dochters. De koning vreest dat onder zijn halfzuster Mary het hele moeizame reformatieproces, net nu het vrucht gaat dragen, zal worden stopgezet en dat zij het katholicisme in ere zal herstellen.”

John Russell, de Lord Privy Seal vroeg het woord. “Hoewel ook ik de consequenties nog niet kan overzien my Lords, wil ik mij toch graag uitspreken over de wens van de koning.”

Hij keek de tafel rond, leek even te aarzelen en zei toen: “Ik sta er ronduit afwijzend tegenover. Op de eerste plaats omdat prinses Mary bij herhaling ook hier voor de kroonraad heeft aangegeven dat ze het reformatieproces geen kwaad hart toedraagt.”

“Vertrouwt u het woord van een bastaard, my Lord?” interrumpeerde de markies van Winchester opgewonden. “Die schijnheilige praatjes heeft ze hier alleen maar verkocht om privé de mis te kunnen blijven opdragen. Dat de koning daar gevoelig voor is gebleken, valt hem gezien zijn jeugdige leeftijd moeilijk aan te rekenen, maar wij, wijze oude mannen, zouden toch niet vatbaar moeten zijn voor dit soort misleiding.”

Russell antwoordde: “Het woord bastaard zou ik niet in de mond durven nemen en ik heb geen enkele reden om aan haar woord te twijfelen.”

Nu stond Edward Clinton op. Hij droeg de keten van de Lord Admiral en richtte zich tot Northumberland. “Mag ik vragen my Lord, hoe u zelf tegen de wens van de koning aankijkt?”

“Ik heb geen enkele twijfel, my Lord,” antwoordde Northumberland voorzichtig, “dat de vrees van de koning ten aanzien van zijn halfzuster gerechtvaardigd is. Waar ik echter bezorgd over ben is dat een wijziging in de opvolging voor grote onrust gaat zorgen. Wij kennen prinses Mary. Zij zal dit waarschijnlijk niet accepteren en de verandering van haar legitieme status met alle haar ter beschikking staande middelen aanvechten. En met alle haar ter beschikking staande middelen bedoel ik dat het niet ondenkbaar is dat zij de hulp van de keizer zal inroepen om haar recht op de troon veilig te stellen. Aan de overkant van Het Kanaal is een forse Spaanse troepenmacht samengetrokken om de Fransen uit Lotharingen te verdrijven, maar die troepen kunnen ook tegen ons worden ingezet. En behalve dat: de keizer heeft al eens gedreigd de havens in de Nederlanden te sluiten voor alle Engelse schepen. Ik hoef u niet te vertellen hoe desastreus een dergelijke maatregel voor ons zou zijn.”

De markies van Winchester hees zich omhoog. “Wij dienen als kroonraad de wens van de koning te respecteren!” riep hij opgewonden. “Stem in my Lords met de laatste wil van onze vorst. Geef Mary, die obstinate vrouw, nooit enige autoriteit. Ze is een overtuigd papist, ze zal zich afwenden van het ware geloof en zal buitenlanders het koninkrijk binnenhalen om onze staat te vernietigen!”

Thomas Goodrich richtte zich met een afkeurende blik tot de markies.

“Mag ik u eraan herinneren, dat de Lady Mary nog steeds bij wet de eerste in de lijn van opvolging is. Het geeft geen pas om over een mogelijke toekomstige koningin dergelijke taal te bezigen, my Lord.”

“De incestueuze bastaard Mary,” schreeuwde de Winchester, die niet bekend stond om zijn fijngevoeligheid, “dient nooit over ons te regeren!”

Northumberland stak opnieuw zijn hand op. “Hoe begrijpelijk misschien ook, my Lord, wij mogen ons niet laten leiden door dit soort emoties. Het belang van het koninkrijk staat voorop en wij moeten met rede en verstand deze dramatische ontwikkelingen in goede banen leiden.”

Hij liet zijn blik over de mannen rond de tafel gaan. Hun relatie met de koning was complex. Formeel dienden ze hun vorst te volgen omdat hij het hoofd van de staat was en de absolute macht bezat, maar anderzijds moesten zij de koning de manschappen en wapens leveren die nodig waren om die absolute macht, als het nodig was, met militaire middelen te kunnen afdwingen. De koning moest er dus voortdurend voor zorgen dat zij hem steunden. Dat deed hij door het ver-

schaffen van privileges en het in laatste instantie beslechten van de zich vaak eindeloos voortslepende gerechtelijke procedures over land, goederen en gunsten. Deze onderlinge afhankelijkheid dwong beide partijen ertoe omzichtig te opereren. De koning kon in de uitoefening van zijn macht niet verder gaan dan wat deze mannen bereid waren hem aan manschappen en wapens te leveren. Anderzijds konden deze mannen hun bevoorrechte positie slechts behouden, zolang ze zich in voldoende mate schikten naar de wensen van hun vorst. Deden ze dat niet en gingen ze te ver, of bleven ze in gebreke, dan riskeerden ze hun hoofd. Henry de Achtste was er een meester in om op dit dunne koord overeind te blijven en de jonge Edward leek veelbelovend op weg om op dezelfde manier de teugels in handen te nemen. Maar nu hij stervende was, werd alles onzeker.

“Het lijkt mij goed,” vervolgde Northumberland, “om een eerste informele peiling uit te voeren. Informeel in de zin dat uw uitspraken niet zullen worden genotuleerd. De koning wil graag weten hoe u over zijn voorgestelde wijziging in de opvolging denkt. Ik zou u daarom willen vragen u duidelijk uit te spreken voor uitsluiting dan wel handhaving van de prinsessen Mary en Elizabeth in de lijn van opvolging. Indien er consensus bestaat over een uitsluiting dan zal ik de juristen van de kroon vragen of dit wettelijk mogelijk is en mochten zij dit bevestigen, alle verdere noodzakelijke procedures in gang zetten.”

Goodrich stond op. “Uw uitleg over de dilemma's waar onze jonge koning mee worstelt, hebben mij overtuigd van zijn gelijk. Ik stem in met de uitsluiting,” zei hij, “onder voorwaarde dat er een stevige juridische basis voor kan worden gelegd.”

Russell knikte. “Daar ben ik het mee eens, my Lord.”

Northumberland richtte zijn blik op de andere aanwezigen.

“En u, my Lord,” vroeg hij zich tot Clinton richtend.

“Ik ben tegen, my Lord,” antwoordde die. “De geschiedenis heeft ons geleerd dat wijzigingen aanbrengen in de opvolging tot hevige controverses kunnen leiden. Ik begrijp de wens van de koning maar acht die niet uitvoerbaar zonder hevig oproer. De katholieken en aanhangers van Mary zullen zich niet zonder slag of stoot bij een wijziging neerleggen.”

De markies van Winchester sneerde: “Moeten wij onze oren laten hangen naar de papen? Henry de Achtste had nooit kunnen bevroeden dat Mary ooit een pretendent voor de kroon zou kunnen worden. Hij heeft haar en Elizabeth alleen opgenomen in de lijn van opvolging om hun status, die feitelijk onwettig is, nog enige glans te geven zodat ze hun privileges niet zouden verliezen. Ik ben echter mordicus tegen een bastaard op de troon.”

Northumberland keek nu naar Thomas Darcy, de Lord Great Chamberlain, die de hele discussie tot zover zwijgend had gevolgd.

“Ik wens mij uit te spreken tegen een wijziging in de opvolging, my Lord,” zei die. “De koning is jong en zwaar ziek. Een combinatie van factoren die meestal niet leidt tot een weloverwogen oordeel. Ik vrees dat uitvoering van zijn wens voor een ernstige crisis kan zorgen.”

Northumberland knikte. “Daar ben ik het mee eens. Ik zal ik de koning laten weten dat de Lords verdeeld zijn over een uitsluiting van beide prinsessen.”

8.

“De Spaanse ambassadeur voor u, my Lady.”

Mary stond op, streek haar jurk glad en wachtte op de binnenkomst van Jehan Scheyvfe.

Even later stapte de diplomaat naar binnen, nam zijn hoed af, maakte zwierig een buiging en zei: “My Lady, u wenst mij te spreken.”

Mary bood hem met een handgebaar een stoel aan naast de salontafel en nam zelf plaats op de andere. Ze kende Scheyvfe al drie jaar en vanaf haar eerste ontmoeting had ze sympathie voor hem opgevat. Scheyvfe was charmant, meelevend en nooit had hij, wanneer ze zich verloor in een wijdlopig betoog over haar gemoedstoestand, wat nog al eens voorkwam, blijk van irritatie gegeven. Daarnaast had Scheyvfe een open en vriendelijk gezicht, waarmee hij niet alleen haar, maar vrijwel iedereen die hij ontmoette, direct voor zich innam. Het was een van de weinige personen in haar entourage die ze blindelings vertrouwde.

Mary legde haar handen over elkaar in haar schoot en zei: “Gisteren kreeg ik bericht van het hof in Greenwich. Volgens een hoge functionaris is de koning van plan om mij en Elizabeth uit te sluiten van de opvolging.”

Er verscheen een rode blos op haar wangen. “Dit bericht heeft mij geschokt. Als het waar is, dan wordt mijn positie in Engeland onhoudbaar. Want wat ben ik dan nog? Een bastaard zonder rechten.”

Scheyvfe legde zijn elleboog op de salontafel en boog zich naar haar toe.

“Welke functionaris heeft u hierover geïnformeerd, my Lady?” vroeg hij.

Mary antwoordde: “Dat weet ik niet. De bode kreeg de opdracht om zijn identiteit geheim te houden.”

Scheyvfe leunde achterover. “Ook ik heb mijn informanten aan het hof. De koning wordt niet meer beter. Waarschijnlijk zal hij binnen enkele maanden overlijden.”

Mary sloeg ontsteld haar handen voor de mond. “Wat een vreselijk bericht.”

Scheyfve keek ernstig. “Het siert u, my Lady, dat u zo reageert, maar praktisch gezien, en ik bedoel dan wat betreft uw positie, is dit een ontwikkeling die u een reële kans op de troon geeft.”

Mary's wangen kleurden opnieuw rood. “Maar als de koning zijn plannen doorzet, zal daar geen sprake van zijn.”

Scheyfve zei: “Het wijzigen van de opvolging is door uw vader bij wet geregeld en daarom geen sinecure. Ik ben geen jurist, maar het lijkt mij dat de koning dit niet zonder slag of stoot kan realiseren. Zal hij er bijvoorbeeld in slagen om de kroonraad te overtuigen? Dat lijkt mij al een te hoge horde. En mocht dat wel lukken dan moet het parlement er zich nog over buigen. U weet hoelang dit soort procedures kan duren. Het is meer dan waarschijnlijk dat de koning voor die tijd overlijdt. Zolang uw wettelijke status niet gewijzigd wordt, hoeft u zich geen zorgen te maken. U wordt dan koningin.”

Mary keek Scheyfve onzeker aan. “Maar wat als het de koning toch lukt om bij leven de opvolgingswet te wijzigen. Wat moet ik dan?”

De Spaanse ambassadeur antwoordde: “Een lastige vraag, my Lady. Dat hangt af van een aantal factoren.”

Hij zocht aarzelend naar de juiste woorden. “Zijne majesteit de keizer heeft officieel ingestemd met de wet waarin uw vader uw status heeft vastgelegd. Het maakt onderdeel uit van een verdrag dat Engeland met Spanje sloot. De keizer zal mijns inziens nooit instemmen met een wijziging in de opvolging. Uw wettelijk verankerde recht kan alleen daardoor al niet makkelijk worden aangetast.”

Mary leek nog steeds niet gerustgesteld. “Ik ben katholiek en daarom niet populair bij de kroonraad. Wat als zij zich niets gelegen laten liggen aan mijn neef, de keizer en instemmen met de wijziging, verdrag of geen verdrag?”

Scheyfve bewoog wat ongemakkelijk, alsof hij niet goed raad wist met de directheid van de vraag.

“Ik zal eerlijk zijn,” zei hij toen. “Dan is uw rol waarschijnlijk uitgespeeld. Dan adviseer ik u om het land zo snel mogelijk te verlaten en de bescherming van de keizer op te zoeken.”

Hij boog zich opnieuw naar haar toe. “Ga in geen geval naar Londen, my Lady. Zoek een residentie van waaruit we u, indien nodig, snel kunnen evacueren naar de Nederlanden. Ga naar Hunsdon. Daar bent u veiliger dan hier in Newhall.”

Mary knikte. Scheyfve stond op,

“Wees op alles voorbereid, my Lady,” zei hij. “De troon of een overhaast vertrek.”

9.

“Majesteit,” zei Northumberland, “de Lords van de kroonraad hebben zich gebogen over uw wens om de lijn van opvolging te veranderen. Ik heb nog niet met hen gesproken over uw wens om dat te doen ten gunste van Lady Jane.”

“En wat is hun standpunt, my Lord?” vroeg Edward, die bleek en diep weggedoken in zijn kamerjas vanuit een zetel opkeek naar de hertog.

“De Lords zijn verdeeld over deze zaak en zeker niet unaniem van mening dat de lijn van opvolging gewijzigd dient te worden.”

“Wie waren tegen, my Lord?” vroeg Edward.

“Het onderhoud was informeel en geheim, majesteit,” antwoordde Northumberland. “Het zou niet gepast zijn om namen te noemen.”

Er verscheen een koortsige blos op het gezicht van de jonge koning.

“Hebt u zelf uw mening gegeven?” vroeg Edward.

“Nee, majesteit,” antwoordde Northumberland. “Als schoonvader van Lady Jane heb ik mij van een oordeel onthouden.”

“Maar steunt u mij in deze zaak, my Lord?” vroeg Edward. Hij bracht een doek naar zijn mond en hoestte langdurig.

Northumberland aarzelde. Dit was een gevoelige vraag. De koning mocht stervende zijn, zijn geest leek onaangetast.

“Jawel, majesteit,” antwoordde hij. “Ik deel uw zorgen wanneer Lady Mary u zou opvolgen. Dat kan het einde betekenen van het reformatieproces. Dat standpunt wordt trouwens niet alleen door mij, maar door de meerderheid gedeeld.”

Opnieuw hoestte de koning. De doek kleurde in het midden lichtrood. Krampachtig veegde de jonge vorst langs zijn mond.

“Ik had op meer tegenstand gerekend,” zei hij licht hijgend. “Dit is voor mij een hoopgevend signaal. Het is mijn uitdrukkelijke wens om de procedure rond de wijziging van de opvolging onverwijld voort te zetten. De juristen van de kroon moeten nu van mijn besluit op de hoogte worden gesteld ...”

Een hevige hoestbui onderbrak de woorden van de jonge vorst. Hij wenkte om water en een bediende reikte hem een beker aan. Edward probeerde een slok te nemen, maar een nieuwe aanval maakte dat onmogelijk. Het scheurende geluid dat uit zijn borstkas kwam, was zo hevig dat Northumberland vroeg: “Zal ik doctor Owen ontbieden, majesteit?”

Edward schudde het hoofd. Moeizaam hapte hij naar adem. Toen het hoesten eindelijk was weggeëbd, zei hij: “De juristen moeten ervoor zorgen dat mijn wijziging in de lijn van opvolging zo spoedig mogelijk een wettelijke status krijgt.”

Northumberland streek over zijn baard. “Er is nog één ding dat ik onder uw aandacht wil brengen, majesteit.”

Edward knikte met het hoofd.

“Uw wens om de opvolging te wijzigen ten gunste van de Lady Jane zal op veel weerstand stuiten. Zowel binnen het koninkrijk als daarbuiten. Waar ik me het meeste zorgen over maak is de reactie van de keizer. Het is niet denkbeeldig dat hij ons de oorlog verklaart. Daar moeten we niet alleen onszelf op voorbereiden, maar we zullen ons ook moeten verzekeren van steun van de Fransen. Die zullen daar welwillend tegenover staan, maar ik vrees dat zij dat niet voor niets zullen doen.”

“Wat hebt u in gedachten?” vroeg Edward.

“We zouden ze Ierland kunnen aanbieden,” antwoordde Northumberland.

Edward staarde peinzend voor zich uit. Hij drukte de doek weer tegen zijn mond en hoestte. Daarna veegde hij over zijn lippen en keek Northumberland aan.

“Daar ga ik mee akkoord,” zei hij.

“Dan resteert de situatie in het koninkrijk zelf,” zei Northumberland.

Edward gebaarde met zijn hand dat hij verder kon gaan, terwijl hij de doek voor zijn mond bracht en een nieuwe hoestaanval trachtte te onderdrukken.

“Uw halfzuster Mary is geen vrouw die zich zo maar opzij laat zetten. Bovendien geniet zij nog veel aanhang onder de bevolking, zeker onder het deel dat een terugkeer naar het katholicisme wenst. Ik zou daarom graag middelen vrijmaken om onze vloot op te knappen, fortificaties te versterken en extra wapens en transportmiddelen te vervaardigen. Ik heb beslag laten leggen op twintigduizend pound aan kerkschatten uit St. Paul's Cathedral. Die wil ik nu op korte termijn verkopen. Dat zal onze positie een solide financiële basis geven. Stemt u daarmee in?”

Licht hijgend antwoordde Edward: “Vanzelfsprekend. Maar het is van het grootste belang,” hij hoestte, “dat mijn besluit zo snel mogelijk kracht van wet krijgt, my Lord. Zorg daarvoor.”

Northumberland boog diep en zei: “Dat zal ik doen, majesteit.” Daarna liep hij achteruit naar de deur.

10.

“Hoe voel je je nu?” vroeg Jane.

Guildford streek over zijn buik. “Wat beter.”

“Heb je al iets gegeten?”

Guildford trok een vies gezicht. “Ik moet er niet aan denken. Ik heb alleen vreselijke dorst.”

Jane stond op, schonk wat water in een beker, boog zich over het bed en drukte de rand tussen zijn halfgeopende lippen. Moeizaam richtte Guildford zich op en nam enkele slokjes. Toen ze de beker weer terug had gezet, pakte hij onzeker haar hand.

“Wat heb jij de afgelopen dagen gedaan?” vroeg hij.

“Ik heb mijn studie Hebreeuws hervat,” antwoordde Jane.

Guildford trok een bedenkelijk gezicht. “Wat moet je toch met al die talen?”

“De Bijbel is het woord van God,” antwoordde Jane. “Hoe dichter je bij de originele tekst komt, hoe dichter dat je bij God brengt.”

Guildford glimlachte flauwtjes. “Jij lijkt helemaal niet op je moeder. Die is alleen maar geïnteresseerd in jagen, paardrijden en kaarten.”

“Wereldse genoegens,” zei Jane, “ontzeg ik mij niet; ze moeten alleen niet de enige reden vormen voor ons bestaan. Dat wat ons echt tot mens maakt is het dienen van God en leven volgens Zijn aanwijzingen.”

“Dan moet ik nog veel leren,” zei Guildford.

Jane kneep in zijn hand. “We zijn nu man en vrouw, dus hebben we daar alle tijd voor.” En lachend: “Begin maar eens met Plato te lezen.”

“Plato?” zei Guildford. “Ik ben er ooit een keer in begonnen, maar viel binnen de kortste keren in slaap. Ik ga liever uit rijden.”

“Jammer, Guildford,” zei Jane. “Sport kan niet in de schaduw staan van het lezen van Plato. Dat overweldigende genoegens zou je jezelf niet moeten ontzeggen.”

Guildford knipoogde. “Ik ben nog jong. De wijsheid schijnt met de jaren te komen.”

“Wat een cliché,” zei Jane. “Maar misschien heb je gelijk. Je bent nooit te oud om je in de Griekse filosofen te verdiepen.”

“Zolang die heks ons niet naar het leven staat,” zei Guildford. “Ik voel me nog steeds hondsberoerd.”

Jane knikte. “We moeten beter oppassen, Guildford. Blijkbaar heeft Mary het niet alleen op Edward voorzien.”

“Jij gelooft echt dat Edward door haar vergiftigd wordt?” vroeg Guildford.

Jane boog zich iets voorover. “Dat geloof ik niet. Dat is zo. Die vrouw is een onverbeterlijke paap en je weet net zo goed als ik van welke monsterlijke streken die kettters zich bedienen, zeker als ze tegengewerkt worden bij het uitoefenen van hun duivelse rituelen.”

Een lichte blos kleurde haar wangen. “Als Edward doodgaat, wordt zij koningin. Heb je daar wel eens aan gedacht?”

“Natuurlijk,” antwoordde Guildford, “maar volgens de artsen is er geen sprake van vergiftiging. De koning is ziek.”

“Hoe weet je dat?” vroeg Jane.

“Van mijn vader,” antwoordde Guildford.

“En waarom herstelt de koning dan niet?” vroeg Jane. “Hij heeft mij laatst nog geschreven om mij geluk te wensen met ons huwelijk. Hij zegt dat geen enkel medicijn helpt en dat het steeds slechter met hem gaat. Hij geeft bloed op en...”

Ze zweeg ontdaan.

“Maar de artsen zijn toch wel te vertrouwen?” vroeg Guildford,

Er verscheen een harde trek op het gezicht van Jane. “Je moet niemand vertrouwen die een mogelijk aanhanger is van het katholicisme. Die hele religie is één groot bedrog.”

Guildford versomberde. “Jij bent altijd zo zeker van je zaak, maar ik twijfel nog wel eens.”

“Er is weinig voor nodig,” zei Jane, “om de absurditeit van dat geloof aan te tonen.”

“Hoe dan?” vroeg Guildford.

“Denk alleen maar aan het hoogtepunt van de katholieke mis,” antwoordde Jane, “waarbij een stuk brood in het lichaam en een beker wijn in het bloed van Jezus zou veranderen.”

“Dat heb ik nooit begrepen,” zei Guildford.

“Er valt ook niets aan te begrijpen,” zei Jane fel. “Het is je reinste ketterij. Want als een stuk brood van gedaante kan veranderen, wie is volgens jou dan God?”

“Ik zou het niet weten,” zei Guildford. “Weet jij het?”

“De bakker,” antwoordde Jane.

11.

Direct na het onderhoud met de koning haastte Northumberland zich naar de salon. Daar wachtten Claude de l'Aubespine en Antoine de Noailles op hem. De Franse diplomaten knikten met het hoofd toen de graaf binnenkwam. “My Lord.”

“Goed dat u er bent, heren,” zei Northumberland. Hij opende de deur naar een antichambre en maakte een uitnodigend gebaar. De l'Aubespine en de Noailles stapten naar binnen.

“Voor ik u bij de kroonraad introduceer,” zei Northumberland tegen de gezanten, “zou ik u graag persoonlijk spreken. Datgene wat ik nu tegen u ga zeggen is uitsluitend bedoeld voor de oren van uw vorst.”

De Noailles, de Franse ambassadeur, reageerde met: “Vanzelfsprekend, my Lord. Wat hebt u ons te vertellen?”

“Zoals u weet,” zei Northumberland, “is de koning ernstig ziek.”

De l'Aubespine knikte. “Daarom ben ik hier, my Lord.”

“Enkele dagen geleden,” zei Northumberland, “heb ik zijn artsen ontboden. De koning is stervende. Hij haalt waarschijnlijk de herfst niet.”

De Noailles reageerde nauwelijks verbaasd. “Wij vreesden al zoiets. Er zal dus op korte termijn een troonwisseling plaatsvinden.”

“Dat is juist,” zei Northumberland. “Wettelijk is Mary Tudor nog steeds de eerste in de lijn van opvolging en haar halfzus Elizabeth de tweede.”

Hij pauzeerde even.

“De koning wenst beiden echter van de opvolging uit te sluiten,” zei hij toen.

De Noailles trok één wenkbrauw op. “Dat is een riskant voornemen, my Lord.”

“Heel riskant,” bevestigde Northumberland. “Zoals u begrijpt, zal de keizer dit niet accepteren. Wij weten natuurlijk niet op welke wijze hij zijn eventuele eis om Mary op de troon te plaatsen kracht zal bijzetten, maar wij moeten op het ergste voorbereid zijn.”

“U bedoelt op wapengeweld, my Lord?” vroeg de l'Aubespine.

“Dat bedoel ik,” antwoordde Northumberland. “In de Nederlanden bevindt zich een aanzienlijk Spaanse strijdmacht.”

“Die hij tegen ons wil inzetten,” zei de l'Aubespine.

“Jawel,” zei Northumberland, “maar een getergde keizer zou ze ook tegen Engeland in het veld kunnen brengen.”

De l'Aubespine knikte. “Dat is denkbaar. De herfst zei u net? Dan hebt u nog enkele maanden om u daarop voor te bereiden.”

Northumberland schudde vermoeid het hoofd. “Een wijziging in de lijn van opvolging zal in Engeland voor ernstige verdeeldheid zorgen. Mary is bij een aanzienlijk deel van de bevolking zeer geliefd. En ook bij de edelen geniet ze nog volop steun. De kroonraad is verdeeld. Het zal de keizer weinig moeite kosten om van die tweespalt te profiteren.”

De Noailles vroeg: “Wanneer Mary wordt uitgesloten, my Lord, wie volgt Edward dan op?”

Northumberland antwoordde zacht: “De koning heeft zijn oog laten vallen op de Lady Jane Grey, excellentie.”

De Noailles trok nu beide wenkbrauwen op: “Uw schoondochter koningin van Engeland? Mag ik u daarmee feliciteren, my Lord?”

Northumberland fluisterde: “Dat mag, als het zover is en we de confrontatie met Mary succesvol hebben beëindigd. Wat wij van uw vorst willen weten is of hij bereid is ons militair te steunen indien er een oorlog met de keizer dreigt.”

“U weet,” zei de l'Aubespine, “dat onze koning het liefst Mary Stuart, de koningin van Schotland, op de Engelse troon zou zien.”

“Onmogelijk, excellentie,” zei Northumberland verontwaardigd. “Mary Stuart is door Henry de Achtste van de opvolging uitgesloten. Dat deel van de wet wenst ook Edward niet aan te passen.”

“Ik zeg dit slechts,” zei de l'Aubespine, “om u duidelijk te maken hoe precair uw positie is. Als Edward kinderloos overlijdt, kan de Engelse troon een speelbal worden in de handen van buitenlandse machten.”

“Wat wij slechts willen weten is of Frankrijk bereid zal zijn de kandidatuur van Lady Jane te ondersteunen,” zei Northumberland.

De l'Aubespine schudde het hoofd. “Dat weet ik niet, my Lord. Ik ben hier slechts als boodschapper van mijn koning. Hij heeft het verzoek om in te stemmen met een wijziging in de opvolging ten gunste van mannelijke nakomelingen bestudeerd en daar gisteren op gereageerd.”

“Hoe?” vroeg Northumberland.

“De koning is bereid om de uitsluiting van Mary en Elizabeth Tudor te accepteren,” antwoordde de l'Aubespine. “Hij ziet daarin geen reden om de mogelijke aanspraken van de koningin van Schotland opnieuw te activeren. Hij is ook bereid om u te steunen, mocht dit tot een conflict leiden met de keizer. Echter, nu Edward stervende is, ontstaat een geheel nieuwe situatie. Niet een mannelijke opvolger wordt eerste in lijn, maar uw schoondochter. Mogelijk dat onder deze omstandigheden mijn koning de aanspraken van de koningin van Schotland wenst te hernieuwen.”

“Daarom wilde ik u graag eerst persoonlijk spreken, mijnheer,” zei Northumberland somber. “De Lords van de kroonraad zijn slechts geïnformeerd over de uitsluiting van Mary en Elizabeth. Een deel steunt de wens van de koning en een deel doet dat niet. Ze zijn echter nog niet op de hoogte van het feit dat Edward mijn schoondochter als opvolger heeft aangewezen.”

Hij richtte zich tot de l'Aubespine. “Wat ik van u vraag is het volgende. Deel de kroonraad uitsluitend mee dat uw koning instemt met de uitsluiting van Mary en Elizabeth. Keer daarna zo snel mogelijk terug naar Frankrijk en laat uw koning weten dat Edward stervende is en van plan is om Jane tot opvolger te benoemen. Vraag uw vorst of hij ons ook daarin steunt.”

“Tegen welke prijs, my Lord?” vroeg de l'Aubespine.

“Onder het zegel van absolute geheimhouding zijn wij bereid om Ierland over te dragen,” antwoordde Northumberland.

De Noailles keek verbaasd: “Dat is een hoge prijs, my Lord. Bent u echt bereid om zover te gaan?”

“Ik zal openhartig met u zijn,” zei Northumberland. “Wij kunnen niet anders. Zonder de steun van Frankrijk is de kans reëel dat we een confrontatie met Mary Tudor niet overleven. De bevolking kent Jane amper. Het is daarom onmogelijk in te schatten hoe die op haar als koningin zal reageren. Maar we moeten rekening houden met veel weerstand. De steun van Frankrijk zou daarom wel eens van beslissende betekenis kunnen zijn.”

De l'Aubespine knikte. “Ik zal mijn koning informeren, my Lord.”

12.

Henri bestudeerde de stelling, pakte voorzichtig zijn dame op en liet die besluiteloos boven het bord zweven. Anne de Montmorency keek de Franse vorst vanonder zijn wenkbrauwen aan. Op dat moment begon de jachthond, die aan de voeten van de koning lag, te grommen. Een dienaar kwam binnen en zei: “Seigneur de l'Aubespine voor u, sire.”

“Laat hem binnen,” beval Henri en zette de dame terug op haar uitgangspositie.

Even later klonken voetstappen en kwam Claude l'Aubespine binnen. Hij maakte een diepe buiging. “Sire,” en in de richting van de Montmorency knikkend, “Maréchal.”

De jachthond kwam grommend overeind, de koning sloeg hem met de vlakke hand hard op de rug, waarna het dier jankend onder de tafel kroop.

“Seigneur,” zei de koning opgewekt. “Hoe is de situatie in Engeland?”

“Ernstig, sire,” antwoordde de l'Aubespine. “Ik heb twee dagen geleden met de hertog van Northumberland en de Lords van de kroonraad gesproken. Edward zal waarschijnlijk niet meer herstellen.”

“Niet meer herstellen?” vroeg Henri ontzet. “U bedoelt toch niet dat hij stervende is?”

“Jawel, sire,” antwoordde de l'Aubespine. “Hij haalt waarschijnlijk de herfst niet.”

Henri richtte zijn blik afwezig op het schaakbord en zweeg. Plotseling verplaatste hij met een gedecideerd gebaar de witte dame. De Montmorency keek met een verraste uitdrukking op het gezicht naar de uitgevoerde zet, terwijl de koning zich weer tot de l'Aubespine richtte.

“Dan krijgen we dus te maken met een koningin,” zei hij.

“Jawel, sire,” zei de l'Aubespine. “Alleen hoogstwaarschijnlijk niet met Mary Tudor. Edward wil dat zijn nicht, Lady Jane Grey, hem opvolgt.”

“Hoe oud is die Lady Jane?”

“Zestien, sire,” antwoordde de l'Aubespine.

De koning richtte zich tot de Montmorency. “Hoort u dat, maréchal? Ene Lady Jane koningin van Engeland.”

De Montmorency keek verbaasd op van het bord. “Verrassend, sire.”

“Verrassend,” stootte Henri nijdig uit. “Het is ongehoord. Een blaag van vijftien die de lijn van opvolging verandert ten gunste van een andere blaag. Kan dat maar zo?”

“Edward is de koning,” antwoordde de Montmorency kalm. “Ook al is hij nog jong, zijn wil is wet.”

Henri bestudeerde het schaakbord. “Niet in Engeland. Daar is iets pas wet als de kroonraad en het parlement akkoord zijn.”

Hij richtte zijn blik weer op de l'Aubespine. “U hebt met Northumberland gesproken. Wat vindt hij van het voornemen van Edward?”

“Hij steunt de koning, maar maakt zich grote zorgen,” antwoordde de l'Aubespine.

“Zorgen waarover?” vroeg Henri.

“Allereerst over de vraag hoe de keizer zal reageren,” antwoordde de l'Aubespine. “En dan is er nog Mary zelf. Zij zal zich waarschijnlijk niet neerleggen bij een wijziging in de lijn van opvolging. Onder de bevolking heeft ze nog veel aanhang. Ook de Lords van de kroonraad zijn verdeeld. Dit kan uitdraaien op een burgeroorlog.”

Henri liet zijn blik over het schaakbord gaan, toen stond hij op, gaf de hond die onder de tafel vandaan wilde komen een schop en begon in gedachten verzonken heen en weer te lopen. Vlak voor de l'Aubespine bleef hij staan.

“En heeft Northumberland het nog over onze positie gehad?” vroeg hij.

“Jawel, sire,” antwoordde de diplomaat. “Northumberland vraagt of wij bereid zijn de kandidatuur van Lady Jane te steunen.”

“Tegen welke prijs?”

“Northumberland biedt ons Ierland aan.”

Henri ging weer achter het schaakbord zitten. Hij bestudeerde enige tijd de stelling. Toen richtte hij zich weer tot de l'Aubespine. “U kunt gaan, maar blijf in de buurt.”

Toen de diplomaat vertrokken was vroeg Henri, weer naar het bord turend: “Is Ierland een goede prijs voor onze steun, maréchal?”

“De keizer zal waarschijnlijk interveniëren, wanneer Mary voor de troon wordt gepasseerd,” antwoordde de Montmorency. “Om Ierland te krijgen kunnen we dan niet stil blijven zitten. Dat kan een hevig treffen worden. Ik vraag me af of het bezit van Ierland dat in voldoende mate compenseert.”

“Maar wij hebben de witte dame,” zei Henri.

“De witte dame?” vroeg de Montmorency.

“De koningin van Schotland,” antwoordde de koning. Hij richtte zijn blik op de Montmorency. De hond onder de tafel jankte zachtjes.

“Edward is de laatste mannelijke Tudor. Wat resteert zijn vrouwen. Mary en Elizabeth hebben geen legitieme status. Ze zijn door hun eigen vader als bastaarden aangemerkt. Wij zijn destijds akkoord gegaan met Mary Tudor als eerste in de lijn van opvolging. We hebben dat zelfs in een verdrag laten vastleggen. Maar als Edward aan de lijn van opvolging gaat tornen, hoeven wij ons ook niet meer aan dat verdrag te houden.”

“We hebben toch al ingestemd met de uitsluiting van Mary en Elizabeth Tudor,” merkte de Montmorency op.

“Jawel,” zei Henri, “maar in de overtuiging dat Edward zelf voor mannelijke nakomelingen zou zorgen en een troonwisseling ten gunste van Mary of Elizabeth Tudor nooit aan de orde zou zijn. Nu is de situatie totaal anders. Northumberland vraagt ons de kandidatuur van zijn schoondochter te steunen. Dat is in strijd met het eerder gesloten verdrag. En als dat verdrag geen rechtsgrond meer heeft, hoeven wij ons daar ook niet meer aan te houden.”

“U bedoelt, sire?” vroeg de Montmorency.

“Ik bedoel, dan kunnen wij Mary Stuart weer op het bord plaatsen en haar recht op de Engelse troon hernieuwen. Als zij koningin van Engeland wordt, valt Ierland ons vanzelf in de schoot. En als we toch de confrontatie met de keizer moeten aangaan over de strijd om de Engelse troon, dan kunnen we beter meteen voor de hoofdprijs gaan.”

Met een glimlach voegde hij er nog aan toe: “Mary Stuart. Onze witte dame.”

“En wat zijn Mary Tudor en de keizer dan, sire?” vroeg de Montmorency.

“Het zwarte koningspaar,” antwoordde Henri.

“En zou Lady Jane dan de zwarte looper kunnen zijn?” vroeg de Montmorency.

De koning knikte. “Wat mij betreft.”

De Montmorency richtte zijn blik op het schaakbord. Na enig nadenken verplaatste hij behoedzaam zijn toren. “Schaak, sire.”

De koning reageerde onmiddellijk. Hij zette een paard tussen zijn koning en de toren.

De Montmorency pakte de zwarte looper en sloeg daarmee de witte dame.

Henri gooide zijn koning om.

“Mijn complimenten, maréchal,” zei hij zuur. “Een wijze les. We mogen niet vergeten hoe kwetsbaar onze witte dame is.”

En op de zwarte looper wijzend: “En Lady Jane niet onderschatten.”

13.

Northumberland richtte zijn blik op de twee mannen die tegenover hem zaten. Het waren de beste juristen van het koninkrijk, twee grijze boekenwormen, die elke uithoek van de wet grondig hadden verkend. Deze twee wilde hij eerst consulteren voor hij de wijziging in de opvolging zou voorleggen aan de juristen van de kroon.

“Wat heeft uw studie van de wens van de koning opgeleverd?” vroeg hij.

De oudste van de twee, met een huid die bijna net zo geel oogde als het perkament waarmee hij dagelijks in de weer was, antwoordde: “Wij hebben maar één onvolkomenheid gevonden, my Lord.”

“Welke onvolkomenheid?” vroeg Northumberland.

“Dat de Lady Jane Grey eerste in de lijn van opvolging wordt,” antwoordde de oudste jurist.

“Wat mankeert daar dan aan?” vroeg Northumberland.

“De koning heeft aangegeven,” antwoordde de jongste jurist, “dat deze wijziging in de lijn van opvolging uitsluitend van toepassing is indien hij kinderloos mocht overlijden.”

Northumberland knikte.

“Het is echter niet denkbeeldig,” ging de oudste verder, “dat Jane's moeder, de Lady Frances Grey, nog mannelijke nakomelingen krijgt. Die gaan voor. Lady Jane wordt dan de tweede in de lijn van opvolging.”

Northumberland zei ongeduldig: “Ik zal de koning vragen dat aan te passen. Verder nog iets?”

“De implicaties van de wens van de koning zijn enorm, my Lord.” antwoordde de oudste. “Beseft de koning dat?”

“Ik heb u niet gevraagd de implicaties te onderzoeken,” snauwde Northumberland. “Ik wil alleen weten of de wens van de koning een wettige status kan krijgen.”

De oudste van de twee vouwde zijn handen. “Dat kan, my Lord. Althans, wanneer er een nieuwe opvolgingswet komt, want pas dan vervalt de eerdere.”

“Dus,” vroeg Northumberland, “wanneer de koning de lijn van opvolging wenst te veranderen, dan moet dat worden vastgelegd in een nieuwe opvolgingswet?”

“Dat is juist, my Lord,” antwoordde de jurist.

Northumberland streek met zijn hand over tafel. “Uitsluitend even hypothetisch: Stel dat de koning overlijdt voor zijn wens in een nieuwe wet is vastgelegd. Wat gebeurt er dan?”

“Dan blijft de oude wet van kracht,” antwoordde de jurist, “en dient zijn halfzus Mary hem op te volgen.”

“Maar de koning heeft zijn wens om Mary uit te sluiten al met zijn handtekening bekrachtigd,” zei Northumberland.

“Dat stuk,” zei de jongste jurist, “zou dan als de laatste wil van de koning kunnen worden gezien. Testamentair zou Jane hem dan opvolgen. Echter, een testament heeft minder rechtskracht dan een wet. Wanneer die twee strijdig zijn gaat de wet voor.”

Northumberland keek peinzend voor zich uit. Toen vroeg hij: “Wat moet er nog gebeuren om de laatste wil van de koning kracht van wet te geven?”

“Omdat Edward nog niet meerderjarig is, zal de kroonraad de wens van de koning moeten steunen,” antwoordde de oudste jurist. “Daarna kan het aan het parlement worden voorgelegd. Gaat die ook akkoord dan vervangt de nieuwe wet de oude.”

“Dat begrijp ik,” zei Northumberland. “Maar het parlement komt pas in september weer bijeen. Wat als de koning eerder zou overlijden?”

De twee juristen keken hem vol ongeloof aan.

“Strikt hypothetisch uiteraard,” voegde hij er daarom haastig aan toe.

De jongste antwoordde: “Dat is zonder precedent, my Lord.”

“Niet helemaal,” zei de oudste. “Richard de Tweede heeft één keer, vlak voor een belangrijke slag waarbij hij mogelijk het leven zou laten, de aanzet voor een nieuwe wet door een meerderheid van de parlementsleden voor akkoord laten tekenen.”

“Had het daarmee kracht van wet?” vroeg Northumberland.

“Nee, my Lord,” antwoordde de oudste jurist, “maar daarmee verplichtte hij de parlementsleden wel om tijdens de eerstvolgende zitting voor de wet te stemmen.”

“En dat is gebeurd?” vroeg Northumberland.

“Jawel, my Lord,” antwoordde de jurist.

Northumberlands blik gleed naar het raam. Het hoosde buiten. De bomen be-
wogen wild heen en weer in de wind, terwijl een vlaag regen tegen de vensters
roffelde.

“Dus wanneer de koning,” zei hij toen, “gezien het belang van deze wijziging
in de opvolging, eerder zekerheid wil, dan zou hij een daartoe opgesteld docu-
ment door de parlementsleden moeten laten tekenen?”

“Zo is het, my Lord,” antwoordde de oudste.

Northumberland leunde achterover en monsterde de twee juristen die voor
hem stonden.

“Nog één ding,” zei hij. “U dient met niemand, ik herhaal met niemand, over
het voornemen van de koning te spreken. Ik wens over vijf dagen van u een juri-
disch waterdicht document waarin de wens van de koning is vastgelegd, zodat
wij dat aan de kroonraad en de parlementsleden kunnen voorleggen.”

“Het is ons een eer, my Lord,” zei de oudste, boog licht het hoofd waarna hij
gevolgd door zijn jongere collega het vertrek verliet.

Northumberland stond op en keek naar de wolkbreuk buiten. Edward kon zich
dus van de steun van het parlement verzekeren door ze één voor één de wijzi-
ging in de lijn van opvolging te laten tekenen net zoals Richard de Tweede lang
geleden had gedaan. Slechts één vraag drong zich aan hem op. Tegen de tijd dat
het parlement bijeenkwam in september, was de koning waarschijnlijk dood. Hij
zou dan, in tegenstelling tot Richard de Tweede, aanvaarding van de wet niet
langer met zijn persoonlijke aanwezigheid kunnen afdwingen. Wat als het par-
lement dan, met Jane op de troon, toch in meerderheid tegen de wijziging in de
lijn van opvolging zou stemmen?

14.

“Waarom mag ik niet thuis bij mijn familie blijven zoals ik wens, my Lady?”
vroeg Jane.

De hertogin van Northumberland keek naar de overkant van de tafel waar
Frances Grey luidruchtig van haar soep slurpte.

“Zoals je weet,” antwoordde de hertogin, “gaat het slecht met de koning.”

Jane knikte. “Dat heb ik gehoord, my Lady.”

“Wel, dan denk ik dat nu de tijd gekomen is om ook het bed met Guildford te delen. Er breken onzekere tijden aan. Dan is het goed dat niemand meer aan je huwelijks status hoeft te twijfelen.”

Frances Grey keek op van haar soep en vroeg: “Is het nodig om mijn dochter daar nu al mee lastig te vallen, my Lady?”

“Nu al,” schamperde de hertogin, “dat had veel eerder moeten gebeuren.”

“Onwetendheid,” zei Frances Grey, “is het voorrecht van de jeugd.”

“Meer dan drie weken geleden,” zei de hertogin, “is mijn zoon Guildford met uw dochter in het huwelijk getreden. Ik wens dat het nu ook in bed wordt bekrachtigd. Elke twijfel over de status van hun huwelijk dient zo snel mogelijk te worden weggenomen.”

Frances Grey smees nijdig haar servet op tafel. “Daar is het nog te vroeg voor, my Lady. Geef ze wat meer tijd om aan elkaar te wennen!”

“Waar gaat dit over?” vroeg Jane.

De hertogin van Northumberland antwoordde: “Over je status van gehuwde vrouw.”

Frances Grey ontplofte. Ze sprong op, boog zich met beide handen op tafel in de richting van de hertogin en schreeuwde: “Hebt u mij niet verstaan, my Lady? Jane is mijn dochter. Ik bepaal wel wanneer de tijd rijp is voor dat gedoe in bed!”

“U wilt dat ik het bed deel met Guildford?” stamelde Jane.

“Ja, dat wil ik,” antwoordde de hertogin en zich weer tot Frances Grey richtend: “Een vrouw heeft een man naast zich nodig die in alle opzichten met haar verbonden is. Religieus en vleeselijk.”

Frances Grey zakte terug op haar stoel. “Geen sprake van, my Lady,” snoof ze. “Jane blijft hier. Guildford kan haar zo vaak bezoeken als hij wil. Met de lichamelijke kant van hun huwelijk hoeven we geen haast te maken. Ze zijn allebei nog jong.”

De hertogin wierp Frances Grey een ijskoude blik toe. “Ik was vijftien toen ik voor het eerst het bed deelde met een man. En hoe oud was uzelf? De tijd van bezoeken is wat mij betreft voorbij. Ik wil dat ze als man en vrouw gaan samenwonen. Maar als u uw dochter voor uzelf wilt houden, dan heb ik evengoed het recht om Guildford voor mijzelf te houden. Hij zal Jane in geen geval hier bezoeken. Wanneer ze hem wil zien, dan zal ze naar ons toe moeten komen.”

Het bleef doodstil na die woorden. De beide dames keken elkaar woedend over tafel aan. Jane zat ertussenin en liet haar blik onzeker van de een naar de ander gaan.

“Wat moet ik nu, moeder?” vroeg ze. “Ik wil geen ruzie met Guildford.”

“Guildford,” antwoordde Frances Grey, “zal daar best begrip voor hebben. En zo niet dan ontvang ik hem graag om het uit te leggen.”

De hertogin van Northumberland stond op.

“U kent mijn standpunt,” zei ze verontwaardigd. “Ik heb daarom geen reden om langer te blijven. Goedemiddag.”

Toen de hertogin verdwenen was vroeg Jane: “Waarom dringt ze zo aan, moeder?”

Frances Grey zuchtte: “Dat ligt voor de hand. Onzekere tijden? Wat een onzin. Ik denk dat haar man erachter zit. Je schoonvader. Die wil zijn familie graag een koninklijk tintje geven.”

“Koninklijk tintje?” vroeg Jane.

Frances Grey legde haar hand op die van haar dochter en antwoordde: “Vergeet nooit wie je bent, Jane: de legitieme achterkleindochter van koning Henry de Zevende. Je hebt een stamboom waarvan de Northumberlands slechts kunnen dromen.”

15.

Op maandag 12 juni even na het middaguur legde de ene na de andere sloep aan bij de koninklijke residentie in Greenwich. Het was broeierig warm en donkere wolken pakten zich samen boven de grijze kantelen. In de verte klonk het dreigende gerommel van een naderend onweer.

De boten meerden aan bij een brede, met een looper bedekte trap, die omhoog voerde naar de ingang van het paleis. Bedienden vingende handig de meertouwen op en waren behulpzaam bij het uitstappen. Het hoge gezelschap, de juristen van de kroon en hun assistenten, werd na binnenkomst naar een antichambre gevoerd en toen iedereen aanwezig was, direct naar de grote zaal geleid, waar de koning in vol ornaat op de troon had plaatsgenomen. Edward zag bleek, maar hij reageerde alert. Twee lijfwachten stonden onbeweeglijk links en rechts van hem. Zo gauw iedereen de koning met een diepe buiging begroet had, richtte Edward zich tot de aanwezigen.

“Door mijn ziekte,” zei hij met zwakke stem, “heb ik mij genoodzaakt gezien om mij te buigen over de staat van het koninkrijk. Ik ben vooral bezorgd over het feit dat op dit moment mijn halfzuster, de Lady Mary, mijn directe opvolger

is. De Lady is ongehuwd en het is niet denkbeeldig dat zij als koningin in het huwelijk treedt met een buitenlandse man. Dat zou ertoe kunnen leiden dat de religieuze wetten van dit rijk worden gewijzigd, hetgeen uitdrukkelijk in strijd is met mijn wens om het protestantisme tot staatsgodsdienst te verheffen en het katholicisme uit te bannen.”

Hier stak hij een hand uit naar een bediende en die overhandigde hem een doek, waarin de koning krampachtig hoestte. Buiten rommelde het onweer en bliksemflitsen verlichtten het halfduister waarin de zaal inmiddels gehuld was.

“Ik heb daarom besloten,” ging de koning verder, “om de opvolging te wijzigen.”

Hij wenkte met zijn hand en de hofkanselier stapte naar voren, een opgerold document in de hand. Hij boog voor de koning, betrad de verhoging waarop Edward zat en begon de tekst voor te lezen.

“Hierbij verklaren wij, Edward de Zesde, koning van Engeland enzovoorts, dat het onze uitdrukkelijke wens is onze twee halfzusters, de prinsessen Mary en Elizabeth Tudor, uit te sluiten van de opvolging en de troon, na ons kinderloos overlijden, na te laten aan de Lady Jane Grey en haar mannelijke nakomelingen. De wijziging in de opvolging dient te worden vastgelegd in een juridisch eenduidige acte, die kroonraad en parlementariërs met hun handtekening bindt, om ook na een onverhoopt voortijdig overlijden onze wensen onverkort om te zetten in wetgeving. Hierbij dragen wij, Edward de Zesde, koning van Engeland enzovoorts de hier aanwezige juristen op om alle documenten die nodig zijn voor de door ons gewenste wijziging in de opvolging, onverwijld op te stellen.”

De hofkanselier zweeg. Een donderende klap onweer liet de vensters trillen. De sombere gezichten van de mannen voor de troon lichtten even op.

Sir Edward Montagu nam het woord. “Uw wens gehoord hebbende, majesteit, moet ik als jurist van de kroon opmerken, dat de door u gevraagde documenten in strijd zijn met de laatste opvolgingswet zoals die is opgesteld door wijlen uw vader. Ik moet u eraan herinneren dat die wet niet simpelweg door een wens uwerzijds kan worden vervangen.”

Edward richtte zich iets op. “Daar ben ik mij van bewust, Sir. Het is echter uw taak om ervoor te zorgen dat er een document komt dat in elk juridisch opzicht de opvolgingswet van mijn vader vervangt. Met alle respect voor mijn overleden vader, maar zijn laatste opvolgingswet is in strijd met het feit dat niet erkende kinderen geen aanspraak kunnen maken op de eigendommen van de verwekker. Wanneer desondanks een bastaard de kroon kan erven, is geen enkel bezit in dit koninkrijk meer veilig.”

Het bleef even stil na die woorden. De eerste die reageerde was Sir Thomas Bromley, een van de andere juristen van de kroon.

“Het zij mij vergeven, majesteit,” zei hij onderdanig, “maar uw vader heeft de opvolgingswet juist laten opstellen vanwege diens uitzonderlijke karakter. Het is waar dat normaal gesproken bastaards geen aanspraak kunnen maken op enig recht of bezit van hun verwekker. Daarom heeft uw vader bepaald dat zijn niet wettig erkende dochters toch aanspraak kunnen blijven maken op de troon en dit vast laten leggen in de Third Succession Act. Onder normale omstandigheden zou een dergelijke wet niet nodig zijn geweest.”

“Maar dat, Sir,” reageerde Edward geagiteerd, “is nu juist de kern van mijn opdracht aan u. Ik wens dat de normale situatie wordt hersteld en de uitzonderingspositie van mijn halfzusters wordt opgeheven. De juristen van de kroon moeten toch in staat zijn een dergelijke wens op een zodanige manier ten uitvoer te brengen, dat ik mij geen zorgen meer hoef te maken over de opvolging?”

Opnieuw bleef het stil. Het hoosde buiten. Regenvlagen trokken blaasjes op het terras en de bomen in het park bogen onder de opgestoken wind. Alle ogen waren echter gericht op de koning, die opnieuw met een handgebaar om een doek vroeg. En droge hoest steeg op uit zijn borst. Uiteindelijk reageerde Bromley.

“Uw wens, majesteit,” zei hij, “is zonder precedent en vraagt alleen daarom al om een uitvoerig onderzoek. Het valt hier moeilijk te beoordelen of een wijziging van de opvolging past binnen het kader van de huidige wetten en statuten. Willen wij de zekerheid dat uw wens, zolang die een wettige status ontbeert, na uw onverhoopte overlijden wordt uitgevoerd, dan vraagt dat zorgvuldig onderzoek. Uw opdracht om onverwijld tot een dergelijk document te komen, zou de status van een dergelijk document juridisch gezien ernstig kunnen verzwakken.”

Edward raakte zichtbaar geïrriteerd door die woorden. Zijn hoge stem vulde de zaal. “En hoeveel tijd denkt u voor dat zorgvuldige onderzoek nodig te hebben, Sir?” vroeg hij.

“Dat is moeilijk in te schatten, majesteit,” antwoordde Bromley, “maar ik vrees dat uw wens om op zeer korte termijn tot uitvoering over te gaan niet haalbaar is.”

Edward was niet ingenomen met die woorden. Hij liet zijn blik over de aanwezigen gaan. Toen zei hij: “Dan vervangen we onverwijld door een redelijke termijn.”

Hij hoestte. Een bediende reikte hem een doek aan, maar Edward wuifde die weg.

“Dat geeft u echter niet het recht,” zei hij met een hand op zijn borst gedrukt en een benauwde uitdrukking op zijn gezicht, “om de uitvoering eindeloos te rekken. Ik verwacht over uiterlijk vijf dagen een resultaat dat geheel aan mijn wensen voldoet.”

Een instemmend gemompel klonk op, waarna de aanwezigen buigend en achteruitlopend de zaal verlieten. Toen de laatste verdwenen was, liet Edward zich moeizaam overeind helpen en onder het wegstervend gerommel van het onweer terugvoeren naar zijn privévertrekken.

16.

“Majesteit,” zei Frances Grey, terwijl een bediende haar mantel afnam.

Edward hing bleek en breekbaar in een fauteuil. Hij hield een doek voor zijn mond en haalde rochelend adem. In de kamer was het benauwd en er hing een weeë, onbestemde geur.

“Lady Frances,” zei de koning. “Ik ben blij u te zien. Hebt u een goede reis gehad?”

“Nee, majesteit,” antwoordde Frances. “Door de storm kon ik mij niet per sloep laten vervoeren en was ik gedwongen een rijtuig te nemen. De wegen waren onbegaanbaar. Ik had gehoopt er eerder te zijn.”

“Spijtig om te horen, Lady Frances,” zei de koning zacht. “Laat u dat majesteit verder maar achterwege.”

Hij klopte met zijn hand op een fauteuil die vlak naast de zijne stond.

“Ga zitten, my Lady.”

Toen ze naast hem plaatsgenomen had, vouwde Frances haar handen in de schoot en boog ze zich naar hem toe. Edward haalde de doek weg. Zijn lippen waren paars. Uit zijn mond kwam een afschuwelijke stank. Ze probeerde die zo goed mogelijk te negeren.

“Ik ben stervende,” zei hij. “Waarschijnlijk word ik niet meer beter.”

De korte mededeling drong maar langzaam tot haar door. Edward stervende? Ze moest denken aan haar twee zoons, die van de ene dag op de andere waren bezweken aan de zweetziekte. Tranen schoten haar in de ogen.

“Dat we ook jou nog zouden moeten verliezen, Edward, is een onverdraaglijke gedachte. We bidden elke dag meerdere keren voor je. Moeten wij alle hoop op herstel dan laten varen?”

Een flauwe glimlach verscheen op het gezicht van de koning. “Blijf vooral voor me bidden, Lady Frances. Mogelijk dat God nog anders beschikt, maar de

artsen hebben gezegd om me op het ergste voor te bereiden. Ik ben ongeneeslijk ziek.”

Frances haalde een doekje uit haar mouw en depte haar betraande ogen. Edward stak zijn hand naar haar uit en zij nam die in de hare. Hij voelde klam en krachteloos aan.

“Ik heb u hier laten komen,” zei Edward, “omdat ik u persoonlijk wil informeren over een belangrijke wijziging in de lijn van opvolging. U weet dat mijn vader bij wet heeft bepaald, dat Lady Mary na mij, de tweede in de lijn is.”

Frances knikte.

“Dat betekent,” vervolgde Edward, “dat Lady Mary mij opvolgt indien ik kinderloos overlijd.”

“Die heks,” zei Frances zacht.

Edward drukte de doek tegen zijn mond en hoestte.

“Heks?” vroeg hij toen.

“Guildford Dudley noemt haar zo,” antwoordde Frances.

Edward haalde de doek voor zijn mond vandaan, waardoor de stank die om hem heen hing verhevigde.

“U mag Lady Mary van alles noemen,” zei Edward, “maar ze is beslist geen heks.”

“Jane prefereert paapse ketter,” zei Frances.

Edward zweeg. Moeizaam haalde hij adem. Even leek het of de greep van zijn hand steviger werd.

“Hoe het ook zij,” fluisterde hij, “ik wil Lady Mary uitsluiten van de opvolging ”

“Je wilt dat Lady Elizabeth je opvolgt?” vroeg Frances verbaasd.

“Nee,” antwoordde Edward. “Ook Lady Elizabeth wil ik uitsluiten.”

“Maar wie moet je dan opvolgen, Edward?”

“Jane,” antwoordde hij verkramp.

Even drong het niet tot haar door. Toen sperde ze haar ogen wijd open en vroeg: “Jane, koningin?”

Edward drukte de doek tegen zijn mond en hoestte. Toen de aanval voorbij was antwoordde hij: “Ja, Jane.”

Frances keek hem verbijsterd aan.

“Laat het me u uitleggen,” zei hij. Zijn stem klonk nu iets krachtiger. “Ik wil dat de reformatie zonder haperen wordt voortgezet. Met Jane op de troon hoef ik daaraan niet te twijfelen. Met Mary ben ik daar veel minder zeker van.”

“Mary zal dat proces toch niet kunnen stoppen, Edward,” zei Frances. “Zij is met handen en voeten gebonden aan de wetgeving die jij al hebt gerealiseerd. Dat is toch niet meer terug te draaien?”

Edward richtte zich iets op. In zijn ogen flakkerde een koortsige gloed.

“Ik heb in februari nog met haar gesproken,” zei hij. “Ze heeft zich er inmiddels bij neergelegd dat ze de katholieke mis uitsluitend nog in huiselijke kring mag laten opdragen, maar ze is daar niet gelukkig mee. Mary heeft aangegeven dat ze in ieder geval zou willen dat het iedereen vrij staat om zelf te kiezen voor het protestantisme dan wel het katholicisme.”

“Dan moet ze de wet veranderen,” zei Frances. “Daar gaat het parlement nooit mee akkoord.”

Edward keek haar indringend aan. De stank was nu bijna niet te harden.

“Waar ik echt bang voor ben,” zei hij, “is de invloed die de keizer op haar heeft. Karel zal er alles aan doen om het katholicisme in Engeland in ere te herstellen. Ik ben ervan overtuigd dat Mary niet sterk genoeg is om daar weerstand aan te bieden. Al mijn werk is dan voor niets geweest.”

Frances keek hem vragend aan: “En je denkt dat Jane wel sterk genoeg is?”

“Ja,” antwoordde Edward. “Jane is een overtuigd protestant en zij geniet de volledige steun van de hertog van Northumberland. Ik heb niet voor niets mijn zegen gegeven aan haar huwelijk met Guildford Dudley. Ik weet zeker dat ik het koninkrijk met een gerust hart aan Jane kan overdragen.”

Frances zweeg. Het duizelde haar. Haar dochter koningin? Het was een vooruitzicht dat haar tegelijkertijd betoverde en beangstigde. Betoverde vanwege de uitzonderlijke positie die Jane zou gaan bekleden en die zijzelf, als kleindochter van Henry de Zevende, van nabij had mogen ervaren. Het beangstigde haar echter ook, omdat ze beseftte dat Jane niet, zoals vorige koninginnen, in de luwte zou staan van een mannelijke vorst, maar de verantwoordelijkheid voor het koninkrijk volledig op haar frêle schouders zou komen te rusten. Kon ze die last dragen? En dan was er nog Mary. Hoe zou zij op haar uitsluiting reageren?

Edward had haar twijfel blijkbaar opgemerkt, want hij zei: “Maak u geen zorgen, Lady Frances. Ik ben momenteel bezig om alles wettelijk te regelen. Ik heb vanochtend nog met de juristen van de kroon gesproken. Zij zullen een officieel document opstellen, waarin de mannelijke nakomelingen van u als eerste in de lijn zijn opgenomen en Jane als tweede. De namen van Mary en Elizabeth komen in dat document niet meer voor. Omdat u, ook tot mijn grote verdriet, geen mannelijke nakomelingen meer hebt, zal Jane mij opvolgen zo gauw ik overlijdt.”

Hij leunde even uitgeput achterover, maakte zijn hand los uit de hare en drukte de doek met kracht tegen zijn mond. Een scheurende hoest steeg op uit zijn borst. Zwaar ademend vervolgde hij daarna met: “Omdat het parlement pas in september bij elkaar komt om de opvolging in een wet te bekrachtigen en ik dan mogelijk al dood ben, zal ik alle leden van het parlement dit document persoonlijk laten ondertekenen.”

“Maar wat gebeurt er met Lady Mary?” vroeg Frances.

“Aan haar status verandert verder weinig,” antwoordde Edward. “Ze blijft wat ze al was, een niet legitieme nakomeling van mijn vader. Een bastaard zo u wilt. Alleen zal ze, omdat ze van de opvolging is uitgesloten, genoeg moeten nemen met een lager jaargeld en een minder royale behuizing. Het is verder aan Jane om te bepalen waar ze kan gaan wonen.”

“Is het niet beter om haar te arresteren?” vroeg Frances bezorgd.

Edward drukte zijn hand tegen de borst en ademde zwaar. Toen richtte hij zijn blik weer op haar. “Dat zou inderdaad beter zijn, maar op welke grond? Ze heeft niets strafbaars gedaan.”

“Ze laat katholieke missen opdragen,” zei Frances. “Dat is in strijd met de wet.”

Edward schudde het hoofd. “Daar heb ik persoonlijk toestemming voor gegeven.”

Hij klonk benauwd.

“Jane is bang voor haar, Edward,” fluisterde Frances.

De koning wreef vermoeid over zijn kin. “Luister, Lady Frances. Dat begrijp ik. Maar ik denk dat ze zich zorgen maakt om niets.”

Hij hoestte. “Zo gauw bekend wordt dat Jane mij opvolgt, is Mary's rol gespeeld. Ze zal dan een bestaan in de marge moeten accepteren.”

“Dat,” zei Frances zacht, “is wat mij de meeste zorgen baart, Edward. Jane is niet van de compromissen. Ze zal Mary mogelijk verbieden om de mis in huiselijke kring op te dragen. Ze is wat dat betreft minder coulant dan jij.”

De koning glimlachte. “Dat verrast mij niet. En ik keur het ook niet af.”

Hij leunde achterover en sloot de ogen. “Jane zal een goede koningin worden, Lady Frances. Daarvan ben ik overtuigd.”

17.

De volgende dag kwamen de juristen van de kroon met de Lords van de kroonraad bijeen om de wens van de koning ten aanzien van de opvolging te bespreken. Nadat was uitgelegd dat Edward na zijn overlijden de troon aan zijn

nicht Jane wenste na te laten, ten koste van Mary en Elizabeth, reageerde aanvankelijk niemand. De stemming was gedrukt, de gezichten stonden bezorgd.

“Kan,” vroeg Sir Edward Montagu, de stilte verbrekend, “de opdracht van de koning om de lijn van opvolging te wijzigen ten gunste van Lady Jane Grey op uw steun rekenen Mylords?”

Geen van de Lords antwoordde. Daarom nam Sir Thomas Bromley, een van de andere drie juristen van de kroon, het woord.

“Die vraag,” zei hij ter verduidelijking, “is al eerder aan ons gesteld door de hertog van Northumberland, Mylords. Er is hem toen geantwoord dat nog nooit eerder in de geschiedenis van het koninkrijk een opvolgingswet is vervangen door een koninklijke wilsbeschikking. Er is hem hem ook uitgelegd dat een testamentair vastgelegde wens juridisch niet krachtig genoeg is om een wet buiten werking te stellen. Ik heb daar niets aan toe te voegen. Deze feiten zijn onweerlegbaar.”

Sir John Baker voegde er nog aan toe: “Maar de koning heeft ons niet opgedragen om zijn testament op te maken, Mylords. Zijne majesteit wenst dat wij een document fabriceren, dat door iedere parlementariër ondertekend, juridisch krachtig genoeg is om de Third Succession Act te vervangen.”

Het bleef stil na die woorden. Even leek het of het probleem dat nu op tafel lag zo immens groot was dat niemand zich daarover durfde uit te spreken.

Sir Edward Montagu nam daarom opnieuw het woord. “Ik vraag mij na een slapeloze nacht af, of iedere parlementariër wel bereid is om een dergelijk document met zijn handtekening te bekrachtigen. Wat indien een aantal weigert of zich daar anderszins aan tracht te onttrekken?”

Opnieuw stilte. Peinzende gezichten van mannen die gewend waren om in de doolhof van juridische procedures omzichtig hun weg te zoeken, omdat elke te snel genomen beslissing of uitgesproken oordeel hen fataal kon worden.

“Zolang een ruime meerderheid,” antwoordde Bromley, “het document ondertekent en zich daarmee verplicht om in de eerstvolgende zitting van het parlement voor de wens van de koning te stemmen, krijgt de wijziging in de opvolging volgens mij voldoende status om de Third Succession Act te vervangen.”

Sir John Baker schudde gedecideerd het hoofd. “De wens van de koning gaat volledig voorbij aan het feit dat veel parlementariërs, onder wie ook leden van de kroonraad, met de Third Succession Act hebben ingestemd. Iets doen wat van deze wet afwijkt, zou met even goede reden als onwettig kunnen worden aangemerkt. Het is zelfs niet denkbeeldig dat ondertekening van het door de koning gewenste document als hoogverraad wordt beoordeeld.”

Nu brak opgewonden rumoer uit. Sir Edward Montagu zag dat de graaf van Huntingdon, die de discussie tot nu toe zwijgend had aangehoord, met een woedende uitdrukking op het gezicht de zaal verliet.

Montagu stak zijn hand op om aan te geven dat hij het woord wilde. Toen het weer stil was, zei hij: “Ik kan met de zienswijze van Sir John Baker slechts instemmen. Kunnen wij ingaan tegen een opvolgingswet die door koning Henry de Achtste is opgesteld en door het parlement is goedgekeurd? Naar mijn mening niet. Ingaan tegen de wet zou inderdaad als hoogverraad kunnen worden aangemerkt en dient daarom door zowel kroonraad als parlement te worden afgewezen.”

Sir Thomas Bromley nam opnieuw het woord. “Dat de koning minderjarig is, Sir, is volgens mij niet relevant. Edward kan als koning zelfstandig beslissen en, indien gesteund door de kroonraad, wetten ter goedkeuring aan het parlement voorleggen.”

“Maar kunnen wij de Lords van de kroonraad adviseren een dergelijke beslissing van de koning te steunen?” vroeg Montagu.

“De kroonraad kan haar steun slechts onthouden,” antwoordde Bromley, “indien daar zwaarwegende redenen voor zijn. Zijn die er? Volgens mij niet. De wens van de koning vloeit slechts voort uit de zeer reële dreiging dat het koninkrijk een speelbal kan worden in handen van een buitenlandse vorst, lees de keizer, die er alles aan gelegen is om het reformatieproces te stoppen. Het koninkrijk dreigt dan verstrikt te raken in een godsdienstoorlog, die zijne majesteits vader zo behendig heeft weten te ontwijken. Wanneer wij de kroonraad adviseren...”

Op dat moment stormde Northumberland de zaal binnen, gevolgd door de graaf van Huntingdon.

“Wat is hier aan de hand?” snauwde de hertog.

Montagu antwoordde kalm: “Wij bediscussiëren slechts in hoeverre de opdracht van de koning om de opvolging te wijzigen juridisch gezien uitvoerbaar is, my Lord.”

“De graaf van Huntingdon heeft zojuist verklaard,” schreeuwde Northumberland, trillend van woede, “dat uitvoering van de opdracht van de koning hier wordt aangemerkt als hoogverraad! Ik vraag u heren hoe u het in uw hoofd haalt om opdrachten van de koning op een dergelijke wijze te kwalificeren! Wat u hier doet, in het geniep bij elkaar komen en de belangen van Mary verdedigen in plaats van die van uw vorst, dat is pas hoogverraad. Ik zal niet aarzelen om daar op gepaste wijze tegen op te treden.”

“Ik protesteer ten stelligste tegen uw woorden ‘in het geniep’ my Lord,” zei Montagu geagiteerd. “Ik zou het op prijs stellen wanneer u als Lord President van de kroonraad, uw woorden wat zorgvuldiger kiest. Deze zitting hebben wij conform de procedures bij u aangemeld. Dat u verkiest om daarbij niet aanwezig te zijn, kan ons niet worden aangerekend!”

Northumberland deed dreigend enkele stappen in de richting van de chief justice.

“U hebt mij gemeld dat u hier bijeen bent om de opdracht van de koning uit te voeren!” brieste hij, “en wat hoor ik nu? Dat u in mijn afwezigheid bezig bent om opdrachten van onze vorst te frustreren! U dient ze slechts uit te voeren, verstaat u mij, uit te voeren!”

Montagu stond nu op, zijn gezicht een van woede vertrokken masker. “Wij voeren geen opdrachten uit die ingaan tegen de in de wet vastgelegde lijn van opvolging!”

“U weigert dus?” snauwde Northumberland. “Dat gedrag is een jurist van de kroon onwaardig. Hebt u dan helemaal geen eergevoel?”

“Datzelfde kan ik u ook voor de voeten werpen, my Lord,” repliceerde Montagu. “Het is mij en ook anderen niet ontgaan dat de wens van de koning uw stempel draagt.”

“Wat bedoelt u?” gromde Northumberland terwijl hij dreigend nog een stap in de richting van Montagu deed. De twee mannen stonden nu zo dicht bij elkaar dat elk moment een fysieke confrontatie dreigde.

“Is het toeval,” siste Montagu, “dat uw zoon Guildford Dudley met Lady Jane Grey is getrouwd en dat kort na het huwelijk de koning plotseling diezelfde Lady Jane tot zijn directe opvolger wil benoemen?”

Northumberland trok zijn handschoen uit en sloeg er Montagu mee in het gezicht.

“Dit soort insinuaties accepteer ik niet, Sir!” schreeuwde hij. “Ik eis genoegdoening! Laat mij een plaats en een tijd weten en dan vechten wij dit uit!”

“Met alle genoegen, my Lord,” snauwde Montagu, draaide zich om en verliet de zaal.

18.

De koets met de Spaanse kroonprins Filips reed, een wolk van stof opwerpend, over een van de brede lanen het koninklijk park van Brussel binnen. De koets stopte voor een kleine witgeschilderde woning, waarvoor tien met hellebaard en musket bewapende lijfwachten stonden opgesteld. Zo gauw de koets

stilstond snelde een bediende toe, opende de deur, waarna Filips er lenig uitstap- te en zonder op of om te kijken langs de manschappen het pad naar de woning opliep. In de schaduw onder de bomen rond het terras zat zijn vader, de koning van Spanje en keizer van het Heilige Roomse Rijk. Moeizaam op een stok leu- nend en met de helpende hand van een bediende kwam hij overeind om zijn zoon te begroeten. Filips nam zijn hoed af, maakte een zwierige buiging en om- helsde vervolgens de oude man.

“Majesteit,” zei Filips, waarop Karel reageerde met: “Mijn zoon.”

Vervolgens deed de keizer een stap achteruit en bood Filips met een handge- baar een zetel aan die naast de zijne stond. Voorzichtig liet hij zich achterover zakken, daarbij steun zoekend op de met ivoor ingelegde stok, waarop hij, een- maal gezeten, beide handen liet rusten.

Filips schrok van de aanblik van zijn vader. Die maakte een broze, breekbare indruk, met zijn ingevallen mond en wangen en holle ogen die even zijn blik kruisten, maar vervolgens leeg in de verte staarden. Waar was de man uit zijn jeugd gebleven, de ruiter die in het zadel geboren leek en met veel bravoure en jeugdig elan door het enorme rijk trok dat hij deels uit erfenis en deels door een tomeloze inzet had opgebouwd? Een rijk waar de zon, zo placht hij vol trots te zeggen, nooit onderging. Die man zo leek het, was voorgoed verdwenen in de nevelen van de geschiedenis en zou daaruit nooit meer tevoorschijn komen.

Boven hen ruiste de wind door de bomen, verder was het doodstil in het park, een warme dag die zo kenmerkend was voor de laatste weken van het voorjaar.

“Heb je het geld meegebracht?” vroeg de keizer, nog steeds afwezig voor zich uitkijkend.

“Jawel, vader,” antwoordde Filips, “maar het heeft me veel moeite gekost en zonder de hulp van Velasco zou het waarschijnlijk niet gelukt zijn. Hij kwam op het idee om een aantal ondernemingen van hun fiscale verplichtingen voor de komende jaren vrij te stellen in ruil voor een renteloze lening van een miljoen dukaten. Ik moet u echter wel laten weten dat onze financiële middelen nu zo goed als uitgeput zijn.”

Karel richtte zijn blik weer op zijn zoon. “Gisteren heb ik bericht ontvangen uit Augsburg. De besprekingen zitten muurvast. Wanneer onze financiële mid- delen niet meer toereikend zijn en we geen geloofwaardige militaire druk meer kunnen uitoefenen, vrees ik dat we voor de lieve vrede concessies moeten doen.”

Filips reageerde ontzet. “Concessies doen aan ketters betekent dat het ware geloof een zware slag wordt toegebracht, vader. Over welke concessies hebt u het?”

“Ik wil voorstellen,” antwoordde Karel, “om het aan de vorsten toe te staan het protestantse geloof te belijden, zonder dat aan hun onderdanen op te leggen.”

Filips zweeg, maar zijn norse blik en samengeknepen lippen gaven duidelijk blijk van zijn afkeuring. Karel haalde vermoeid de schouders op.

“Er is geen andere weg,” zei hij. “Een nieuwe oorlog kunnen we ons niet veroorloven.”

Filips boog zich naar zijn vader. “Dat kunnen we wel als we vrede sluiten met de Ottomanen. Ik heb alles door Velasco nog eens laten uitrekenen en hij bevestigt dat die oorlog ons het meeste geld kost. Wanneer we die beëindigen kunnen we met de vrijgekomen middelen het protestantisme een vernietigende slag toebrengen.”

“Vrede sluiten met heidenen om ketters te kunnen bestrijden?” reageerde Karel moedeloos. “Ik vraag me af of dat de juiste weg is.”

“We moeten er alles aan doen,” zei Filips, “om binnen het Heilige Roomse Rijk de eenheid van godsdienst te bewaren. Wanneer we toestaan dat die protestanten hun gang kunnen gaan, zijn we reddeloos verloren.”

Karels blik dwaalde af. In de verte blafte een hond.

“Er is nieuws uit Londen,” zei hij toen. “Scheyve berichtte mij dat Edward stervende is. Hij haalt waarschijnlijk het najaar niet.”

Filips keek zijn vader verbijsterd aan. Vervolgens barstte zijn gezicht open in een brede lach. “Eindelijk verlost van die jeugdige ketter. Ik weet niet wat u hierin ziet, maar ik in ieder geval de hand van God. Met prinses Mary op de troon zal Engeland niet alleen terugkeren tot het enige ware geloof, maar krijgen we er weer een bondgenoot bij in onze strijd tegen Frankrijk.”

“Een bondgenootschap met Engeland is slechts reëel wanneer jij met Mary trouwt,” zei Karel.

Filips viel even stil na die woorden.

“Waarom?” vroeg hij toen.

“We moeten haar kort aan de teugel houden,” antwoordde Karel. “Ze mag dan zelfverzekerd en doortastend overkomen, in haar diepste wezen is ze onzeker en vatbaar voor manipulatie. Die hele hofkliek in Londen is een slangenkuil waarin het zelfs voor een man moeilijk is om overeind te blijven.”

Filips blik verstrakte.

“Wat u hier van mij vraagt is een groot offer,” zei hij. “Mary is een onaantrekkelijke oude vrijster.”

Karel richtte zijn doffe blik weer op Filips. “God verlangt voortdurend offers van ons. Zijn eigen Zoon heeft hij voor ons welzijn een afschuwelijke dood laten ondergaan. Het berijden van een oude vrijster lijkt mij in dat licht nauwelijks een last. Wij zijn slechts met vleeselijke lusten uitgerust om onze plicht tegenover God te vervullen en binnen een door hem gezegend huwelijk zoveel mogelijk nageslacht voort te brengen.”

Filips zei haastig: “Vergeef me, vader. Deze woorden ontschoten mij per abuis.”

“Al goed, zoon,” zei de keizer geruststellend. “Je bent nog jong. Als je ouder wordt, ga je vanzelf beseffen dat al dat geklungel in bed niet veel voorstelt.”

19.

Frances Grey gunde zich na haar terugkomst op de familieresidentie bij Londen niet eens de tijd om haar mantel af te leggen. Ze stormde het werkvertrek van haar man binnen. Die zat gebogen over een stapel papieren en keek verstoord op.

“Weet jij,” vroeg ze verontwaardigd, “dat de koning Jane tot zijn opvolger wil benoemen?”

De hertog van Suffolk legde het papier dat hij in zijn handen hield terug op de stapel voor hem en antwoordde verbaasd: “Jane zijn opvolger? Nee, daar weet ik niets van.”

“Waarvoor zit je dan eigenlijk in de kroonraad? Of was je weer eens afwezig?”

“Ik weet alleen,” antwoordde de hertog geagiteerd, “dat Edward zijn halfzussen wil uitsluiten ten gunste van mannelijke opvolgers. Northumberland heeft de Lords daarover onlangs geïnformeerd. Maar die zijn verdeeld. Ik heb niet het idee dat de wens van de koning gehonoreerd gaat worden. Wat heeft Edward je verteld?”

Frances Grey liet zich in een fauteuil vallen en antwoordde verslagen: “Hij is stervende, Henry. Hij heeft afscheid van me genomen.”

De hertog reageerde ontzet. “Stervende? Northumberland heeft ons laten weten dat de toestand ernstig is, maar zó ernstig...”

“Die Northumberland is een intrigant van de ergste soort,” zei Frances fel. “Die vertelt jullie niet meer dan nodig is om zijn eigen smerige spelletjes te kunnen spelen.”

“Je draaft weer eens door Frances,” zei de hertog. “Ik heb niets tegen Northumberland.”

“Je bent veel te goedgelovig,” zei Frances, “Ik vertrouw die man niet. Dat hele voornemen van de koning om Jane als opvolgster aan te wijzen komt volgens mij uit zijn koker. Dan wordt Guildford koning. Dat is wat hij wil en het lot van Jane interesseert hem volgens mij geen zier. Wat moeten we nu, Henry?”

“Wanneer de koning stervende is,” antwoordde de hertog, “dan krijgt hij een wijziging ten gunste van Jane toch nooit meer op tijd door het parlement. Bovendien ben ik ervan overtuigd dat het parlement een dergelijke wijziging nooit goedkeurt.”

“Hij mag dan doodziek zijn,” zei Frances, “hij is wel de koning en hij lijkt me behoorlijk vastbesloten.”

Ze zuchtte. “Ik heb me altijd verre gehouden van de troon. Je weet dat ik me destijds met veel moeite buiten de lijn van opvolging heb gemanoeuvreed. En goddank respecteert Edward die wens. Maar we hebben toen de onvergeeflijke fout gemaakt om Jane wel in de Third Succession Act te laten opnemen.”

“Ze was toen zesde in de lijn,” zei de hertog “en dat ze ooit ook maar in de buurt van de troon zou komen, was puur hypothetisch.”

“Maar nu is het allesbehalve hypothetisch,” zei Frances opgewonden. “Als we niets doen dan wordt ze misschien wel koningin. En als ze het niet wordt, zal Mary ongetwijfeld horen wat Edward wil. Ik heb de koning gevraagd om Mary te arresteren, maar hij zegt dat daar geen enkele reden toe is. Ze heeft niets strafbaars gedaan.”

“Mary arresteren? Gaat dat niet een beetje ver, Frances?” vroeg de hertog.

De hertogin hief haar handen op. “Je weet toch dat Mary een onverbeterlijke paap is. Die vrouw is tot alles in staat. Wanneer ze hoort dat Jane een rivale is voor de troon, is onze dochter nergens veilig meer. En wat dacht je van onze andere twee dochters? Wat heet, ik denk dat onze hele familie dan het ergste moet vrezen.”

“En wat kunnen we daar volgens jou dan tegen doen?” vroeg de hertog.

“Ik heb de hele verschrikkelijke terugreis genoeg tijd gehad om daar over na te denken,” antwoordde Frances, “en ik zie maar één uitweg. We moeten ervoor zorgen dat Jane koningin wordt en Mary tijdig wordt uitgeschakeld. Het is onze enige optie. Ik weet zeker dat, nu Edward stervende is, ons lot bezegeld zal zijn zo gauw Mary hem opvolgt.”

De hertog schudde verontwaardigd het hoofd. “Ik kan me toch niet vóór een wijziging uitspreken alleen omdat Jane kandidaat is voor de troon. Aan dat soort opportunisme wens ik me niet schuldig te maken.”

“Natuurlijk moet je dat niet doen,” zei Frances fel. “Je moet je tot het uiterste verzetten tegen een wijziging. Als alles fout loopt kunnen we ons er in ieder geval op beroepen dat wij het niet gewild hebben. Mocht Mary toch koningin worden dan kan dat voor haar mogelijk reden zijn om ons te ontzien.”

De hertog schudde het hoofd. “Dus we moeten vanaf nu volgens jou een dubbele agenda voeren? Ons publiekelijk uitspreken tegen Jane als kandidaat voor de troon en in het geheim haar kandidatuur met alle mogelijke middelen ondersteunen? Is dat echt wat je wilt?”

“Ja,” antwoordde Frances. “En bidden dat we dit allemaal overleven.”

De hertog wreef over zijn ogen. Toen zei hij. “Ik moet dat nog eens rustig overdenken. Misschien zijn er andere manieren om ons hieruit te redden.”

“En Jane moet nu zo snel mogelijk het huwelijk consumeren,” zei Frances.

“Waarom?” vroeg de hertog.

Frances rolde met haar ogen. “Snap jij dan niks? We moeten zorgen dat Guildford en Jane onverbrekkelijk met elkaar verbonden worden. Die Northumberland deinst nergens voor terug. Als wij ten onder gaan, dan hij ook.”

Ze stond op.

“Wat ga je doen?” vroeg de hertog.

“Paardrijden,” antwoordde Frances. “Ik heb dringend behoefte aan een beetje beweging.”

20.

De juristen van de kroon, Montagu, Bromley en Baker zaten al een uur te wachten in een antichambre van het koninklijk paleis in Greenwich, toen ze eindelijk werden opgehaald.

“De koning kan u nu ontvangen, heren,” zei de bediende die hen naar het kabinet van Edward voerde. De koning ontving hen staande en in vol ornaat. Northumberland stond naast hem, een norse uitdrukking op het gezicht.

“Heren,” zei de koning. “Zojuist heeft de hertog mij verslag gedaan van uw onderhoud gisteren in de kroonraad. Ik heb van de hertog begrepen dat u weigert mijn opdracht uit te voeren en dat u zelfs hebt gesuggereerd dat het uitvoeren daarvan als hoogverraad kan worden uitgelegd. Dat is onacceptabel.”

Er verscheen een blos op zijn wangen. “Ik mag dan ernstig ziek zijn en nog niet meerderjarig, ik ben vastbesloten om het koninkrijk achter te laten in han-